श्रीराङ्गिणीस्तज्ज्ञेनवसन्निवेशःक्लेशव्ययंचपद्मलवलन
यनांचलङ्मीश्रीः॥ यत्रांचलग्रथनमंगलमाचचारशृंगारहारहारमणिकौस्तुभ
रश्मिगुंफः तावद्विघ्नंयथानेनिःपत्यूंयसमाज्ञयेपचयपरिपंथिकल्मष
निवृत्तयेचानीष्टदेवतानमस्कारमाह॥ महतीयाष्टवसुवर्णनश्रीनारायणनामकी
र्त्तनानामन्यतमविधानेनानिलघृतसिद्धिरितिविचिंत्यश्रीश्रीराणिगयोज्ज्वलनंदनो
दनःकविचक्रवर्त्ती श्रीक्लेशवाकःश्रीनारायणस्मरणकीर्त्तनन्तिनुनिरवसक ॥१॥
लमंगलश्रेयःश्रीघाङ्गिरितिनिणीयप्रयत्नःआरब्धकार्योघनसंन्यायार्त्तीघोरेषुचया
विषुवर्त्तमानाःसंकीर्त्तनारायणनामधर्मविमुक्तदुःखाःसुखिनोभवंति॥इतिसंस्म

त्यचराख्योक्लेशश्रीश्रीनिवासयोराङ्गीर्व्यपदेशेनमहामंगलमहोत्सवप्रतिपादकं
विवाहवृंदावनंनाम विवाहपटलंचिकीर्षुःसर्वोपद्रवनाशनंग्रंथार्थसिद्धिच
दंकवितायांकविबुद्धिवर्द्धनेलक्ष्मीलक्ष्मीपतिनामग्रहणमेवघाणेषीत्॥श्री
राङ्गिणीलक्ष्मीलक्ष्मीनारयोःनवसंनिवेशःउपचयामसंगमोनूतनसंगमःवो
भावक्लेशाव्ययंस्तज्ज्ञक्लेशानांकरोत॥ अविद्यास्मिरागद्वेषाभिनिवेशाख्याः
पंचक्लेशाः॥ अनित्येनित्यबुर्द्धयोऽशुचौशुचिज्ञानाऽनात्मन्यात्मधीर्यावतामा
विद्यांविदुर्बुधाः॥ चक्षतिपुरुषोययारक्तश्चेतनतीतिरश्मिना॥सुखेव्यासक्तीरागः
गःदुःखेष्वतिर्द्वेषःअनुन्नतादयिमरणेस्त्रासोभिनिवेशः॥एतेपंचक्लेशाःएते

षांङ्क्रयंविदधाञ्चाकथंनुतःचचलवलन्नःचलंतीपरस्परविलोकनायगतागतंकु
र्वंतीनयनांचलश्रीःनेत्रयोंतलक्ष्मीःयत्रसः॥यत्रसंगमेशृंगारहारमणिकी
स्तुभरश्मिर्युगःत्रबलग्रथनमंगलंआचचार॥लक्ष्म्याःकंठेश्रृंगारार्थंयोहारः।
तस्यैयेमणयःतेषांयथाविष्णोःहृदयेयःकौस्तुभमणिःतस्यैयेरश्मयःकिरणाःतेषांयु
गःपरस्परंग्रंथनंत्रंचलस्यग्रथनलक्षणंमंगलंआकाषीत्॥विवाहेकिलकन्या
वरयोर्मंगलार्थंवसनांचलद्वयग्रंथनंक्रियते॥तत्तत्रश्रीविष्णोरिवसंपादितमित्य॥२॥
र्थः॥ संवर्ण्यगर्ग्यन्नगुनागुरिरैन्यगीर्ग्यःसारंवराहमिहरादिमतानुसारं॥स्फा
रस्फुरत्परिमलाद्युफलंविवाहवृंदावनंविरचयामिविचाररम्यं अहंन्नगु

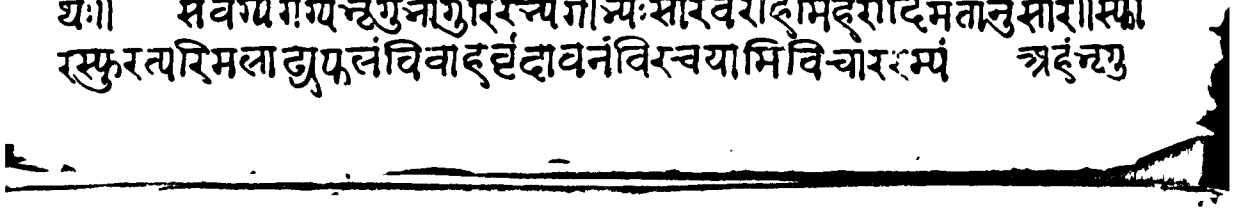

नागुरिरैन्यगीर्ग्यःसारंसंवर्ण्यगर्ग्यगृहीत्वाएवकीत्वविवाहवृंदावनंविरचयामि॥किंन्नुतं॥
विवाहवृंदावनंविवाहमिहरादिनामाचार्याणांमतंतंअनुसरतीतिवराहःनेषांम
तंअनुस्मृत्येत्यर्थः॥किंविशिष्टंस्फारत्स्फुरत्परिमलाद्युफलं॥स्फारोयंकलःस्फु
रत्॥प्रस्तमलः॥योसौपरिमलोविशेषार्थःतेनाद्यंसमृद्धंफलंतत्वज्ञानंयत्र॥
वनमपिपरिमलेनफलेनपरिपूर्णंभवति॥किंविशिष्टं॥विचाररम्यं॥ ॐ
वानुराधामृगमूलरेवतीकरंमघास्वातिरङ्घणीगणः॥रवेरमीनामकरादिषड्गृहीक
रर्क्षगेहेमंगलऋक्षगीदृशां ॐवाणिरोहिणीसहितमुत्तरात्रयंमृगश्चमूलंच
रेवतीचकरश्चसमाहारद्वंद्वःमघास्वातित्रयंनक्षत्रगणःविवाहेत्रङ्घणः॥विधादि

Digitized with financial assistance from the Government of Maharashtra on 11 June 2017

दोषरहितोमंगलरूपस्त्रीदत्तःतथाभगीदत्तोकरग्रहेपाणिग्रहणेमहोत्सवेरविःश्रीसूर्य
स्तत्रमीनामीनरहितामकरादिषट्ग्रहीषणंसमाहारःषड्ग्रहीमंगलरूपनवतिमे
करकुंभमेषवृषमिथुनराशिषुचरेमानेसूर्येविवाहोभवति प्राचेतसंप्राहुश्च
नंभगर्क्षेसीतातद्दानसुखनिषेवे॥पुष्यरूपुष्यत्यातिकाममेवप्रजायतेरापसमा
पमस्मात् प्रावेदुसंतोर्जसहःकरग्रहःपरेरुदाहारिनहारितन्मतं॥प्राचेतसोवा
ल्मीकिःभगर्क्षेदर्वाफाल्गुनीनक्षत्रंविवाहेशुभंप्राह॥पुनःसीतातद्दानस्मिन्न॥३॥
गर्क्षेऊढापरिणीतासुरवंनसिषेवेऽपुनःपुष्यःअस्मिन्प्रजापतौअतिकाममेवपु
ष्यन्नसन्नप्रजायतेःअस्माकारणाद्वा. प्राविदूवसंतोर्जसहःकरग्रहःपरेरु

दाहारिनहारितन्मतं॥रवेरवौन्नारिणमुत्तरायणंपुरंध्रिपाणिग्रहणेपरायणं
विवाहःकथितःपरैःकिश्चिदाचार्यैः॥प्राहर्षिवसंतेकात्रिकेमार्गशीर्षेचकरग्रहउ
दाहारिविवाहःकथितः॥रुग्रहरणेउदग्रहःसूर्यःकथनेवर्तेतेअद्यतन्यांकर्मणि
प्रयोगः॥तन्मतंतेषामिदंमतंनहारिनमनोहरं॥परंतुइदमेवयुक्तंरवेःश्रीसूर्यस्य
वैसारिणंमीनरहितमुत्तरायणंमकरादिरात्रिपंचकंपुरंध्रिपाणिग्रहणेस्त्रीणांवि
वाहेपरायणंप्रसिद्धं यास्योत्तराःप्राग्परास्त्रपंचर्क्षेचरेरविरचयेद्विदिक्षु॥
विदिक्स्थितोयार्गलितास्त्रितारःसदाग्निजिन्नऋनवेऋवर्गः अथवेधःसवत्रसत्या
ज्यइतिवेधःज्ञानप्रकारमाह॥यास्योत्तरादक्षिणादीच्याःपंचरेखारचयेत्॥तथाप्राग

पराग्वङ्मुखपश्चिमान्मिमुखाःपंचरेखाःऊर्ध्वाःकार्याः॥अपरंदक्षिणरेखादिदिग्ज्ञानंत्रा
ह्मेयकोणतःकार्यं॥एवंचतुर्दशरेखारचनीयाः॥तत्रचक्रेनवर्गानक्षत्रगणोन
वेत्॥अभिजिताधिक्येनसह॥विंशत्यूनाःनवर्गाः॥विदिग्द्वितीयार्गलितास्थिताग्नितारात्रि
ज्ञानकोष्ठस्थद्वियरेखाग्नेत्रर्गलितास्थिताग्नितारात्रिकायत्र॥ततःआ
रभ्यचतुर्दशरेखानांत्रष्टाविंशत्यग्रेषुत्रष्टाविंशतिनक्षत्राणिस्थापयेत्॥उक्तंच
रत्नमालायां॥ऊर्ध्वरेखापंचतिर्यगाताश्चेति तस्मिन्नग्निनाग्रगतंग्निनक्षित्र॥ध्रु॥
द्वेःविवादेर्क्षमत्रोषमेव॥स्त्रीपुंसयोरासुरसौम्यवेधःसौम्यव्यधोदंतिसुखानि
त्राश्वत्र तस्मिन्नूचक्रेरेखाग्नेवर्त्तमानोग्रदंग्निनाग्रगतंतस्याएवंरेखाया

अद्वितीयत्रग्नेस्थितंत्रत्रोषमेवविवादर्क्षंविवादनक्षत्रंग्निनक्षविधतिं॥त्रत्रवि
त्रोषमाह॥असौम्यवेधः॥स्त्रीपुंसयोःकन्यावरयोःत्रायुर्हतिं॥स्त्रीश्चपुमांश्चस्त्री
पुंसौतयोःस्त्रीपुंसयोःत्रत्रुतरविचत्रुरस्त्रीपुंसधेन्वनडुहरूकसामवाऋनसे
त्यादिराजगणेपठितत्वादकांताश्चस्त्रीणांदक्षेयमारःयापास्तिसंयुतःसौम्यः॥तथा
सौम्यवेधःतयोःराश्वन्निरंतरंसुखानिदिंति॥सौम्यसौम्यगुरुभार्गवाःसौम्याःत्र
तःसर्वथाविवाहेग्रहविद्धंनक्षत्रंत्याज्यं॥उक्तंच॥श्रीपतिः॥चक्रेतस्मिन्निरेखास्थि
तेनक्षेयंविद्धंनूनमृक्षंगृहेणेति वैश्वदेवतचतुर्लवःत्रवःपंचनूलवश्चाः
भिजिन्मिति॥त्रन्यतःपरिणयादयंविधःसज्जरेखवलयेविलोक्यते त्रभि

जितोधिक्यस्यप्रमाणंस्थितिंचकथयति॥ इदुनक्षत्रमध्येत्रिजिन्मितिः॥त्रिजिन्नक्ष
त्रप्रमाणंस्थितिः॥वैश्वदेवतचत्वलीवर्णः॥उत्तराषाढस्यपंचदशघटिकाः॥परंश्र
वःपंचन्यूनवःश्रवणनक्षत्रस्यघटिकाचतुष्टयं॥एवमेकोनविंशतिर्घटिकात्रि
जिन्मानं॥अपरंत्रत्रस्थितंविलोक्यते॥अपरमपिविशेषमाह॥अथंव्यधःएष
वेधःपरिणयादन्यत्रविवाद्व्यतिरिक्तमन्येषुकार्येषुसज्झेरखवलयेसज्ञशला
कंचक्रंविलिख्यविलोक्यते सकिलवेधविधिर्द्वितीययोश्चरणयोर्मिथः॥५॥
आदिचतुर्थयोः॥अभुनविद्धनक्षमुद्धत्यजेचरणगंभुनवेधमसंपदि
अथपादवेधप्रकारमाह॥किलइतिश्रूयतेसत्येवसवेधविधिःमिथःपरस्परद्वि

द्वतीययोश्चरणयोर्भवति॥आदिचतुर्थयोःपादयोःपरस्परंवेधोभवति॥अतःअ
भुनविधंअशेषंउद्धृत्यजेत्॥क्रूरविद्धंनक्षत्रंसमस्तंत्याज्यं॥पुनःअसंपदिअसत्तायां
यदाअन्यलग्ननलग्नेतदाभुनवेधंचरणगंत्यजेत्॥यदिसौम्यग्रहःनक्षत्रस्यद्वि
तीयचरणेभवतितदाविवाहनक्षत्रस्यद्वितीयःत्याज्यः॥एवंसर्वत्र॥उक्तंच॥लग्नः
प्रथमेनचतुर्थंचद्वितीयेनतृतीयकं॥तृतीयेनद्वितीयचतुर्थेनाद्यकंव्यधःस्मृतइति॥

यतैदभुनैर्गतगम्यमधिष्ठितंयदपिचत्रिविधक्षुतदूषितं॥तरणितारकतापि
चतुर्दशंतदखिलेपिविलंबनकर्मणि अथनक्षाणांसज्ञादरणीयत्वमाह॥य
नक्षत्रंअभुनैर्यद्गतंगम्यंतथायत्अधिष्ठितंभवति॥तत्कंगंतनत्यं[illegible]श्रितस्य

त्रा॥अपिचयथायथात्रिविधाऽुत्पातदूषितंत्रिविधोऽुत्पातोदिव्यभूमांतरिक्षभैजैःउत्पातैः
दूषितंदूषीकृतंभवति॥उक्तंच॥क्रूरैर्युक्तंक्रूरगतंक्रूरस्थानस्थितंक्रूरविद्धंचनेष्टं॥यच्चोत्पातैर्दिव्यभौमांतरिक्षैर्दुष्टंतद्भवत्यरुक्षादतंच॥अपरंयत्तरणितारकतोपिचउर्द्धंसूर्याधिष्ठितनक्षत्रात्यश्चउर्द्धंतत्सूर्यर्क्षनक्षत्रंअखिलेपिशुभकर्मणिविवाहेपिअन्यत्रापिशुभकार्येनिखिलंअवद्यंअग्राह्यं॥अनादरणीयं॥

रविनरवेर्मितकर्मविधुंउदोमुनिभिरिंडरखंडलमंडलः॥ऊतवहाऋतिय ॥६॥
दृतिषनदंतिनिःक्षितिसुतादनिलन्नयतिग्रहः अर्कविधुंतुदोरविराहूरवि
नरवेर्हृदशभिर्विंशत्यापरिमितंनक्षत्रंअखिलन्नयतः॥सूर्याधिष्ठितनक्षत्रात्षड्

तारकराजनाचोःचंद्रसूर्ययोःरेखास्थयोर्मिथोदक्यातःस्थंनयनार्गलाएकार्गलोभवतितथाउत्पत्स्यैर्द्वेगम्यागतयोः • त्रीर्षंनंभवतिरूपसंयुताऽष्टयोगमितिरद्धिवासती॥त्रेषिणीयदिचसार्द्धविश्वयुक्मंगलंगलतिसागलेविधौ दुष्टयोगमितिर्यंनवऽष्टयोगाःसंतितेषामेकद्व्यादिसंख्यानेविष्कंभात्प्रभृतिगणनेसतियामितिर्यंत्रमोयोगरूपयुताएकेनयुक्तातताःअद्धिताअर्द्धीकृतासतीतत्संख्यानक्षत्रंत्रीर्षंनंभवति॥विष्कंभादिअष्टाविंशतियोगानांमध्येयेविष्कंभातिगंडशूलगंडव्याघातवज्रवतीपातपरिघवैधृताःयेएतेनवऽष्टयोगाःसंतितेषांमध्येयदिएकोपिलग्नदिवसेभवति

तदातस्याः संख्यायाः अंकस्थाने ॥ एकोयुक्तः कार्यः तस्यार्द्धविधेर्यावत्संख्यं
कं नक्षत्रं नवतितद्भक्तैस्त्रिरसिन्यसेत्॥ इष्टयोगसंख्यायांएकयुतायां अर्द्ध
तेयदि शेषिणी सूर्यार्द्धशेषो विशिष्यते॥ तदासार्द्धविश्वयुक्तसार्द्धत्रयोदशभ
ध्येक्षेप्याः॥ एवंसार्गलेविधेएकार्गलेजाते मंगलंगलति॥ मांगल्यंविनिष्यति
॥ उक्तंच॥ व्याघातशूलपरिघव्यतिपातशुर्वीगंजातिगंडकुलिशेषुवैधृतेषु॥
आदित्यचांद्रिपितृसर्पनदस्वमूलमैत्राख्यतिष्यसुरवर्द्धकिनानिमूर्द्धि॥ ॥

त्यक्तागतेष्यस्परेउद्देउमुक्तिनक्षत्रमशेषमेव॥ एकार्गलस्येवचि
त्रांगीसंध्यागतंयज्जलदस्तयंति अपरेआचार्याः गतैष्यस्पर्शं

गतगम्यस्यकारणंत्यक्तांशेषमेवनक्षत्रंउक्तंतिपरिहरंति॥ निश्चितंसाएका
र्गलस्यैवचित्रांगीवैचित्रीयत्संध्यागतंमध्येआगतंगलद्गलयंति॥ गलेधृत्वा
श्लिष्यंति क्रूरस्यनार्द्धतरभुक्तमेवमनिष्टमित्येषविशेषवादः॥ पापाच्चतुः
पंचलवेषुचांद्रोमित्रमस्मात्खलुपर्यणंस्यात् क्रूरस्यनार्द्धतरभुक्तंअनि
ष्टंइतिएषःविशेषवादः क्रूरस्ययःसप्तमोरात्रिःतन्नक्षमनिष्टं॥ अशुभंपापा
त्पापग्रहात्चतुःपंचलवेषुअस्मात्कारणात्पर्यणंसीनापरिणमतिस्म॥
चांद्रोमित्रोउक्तंच॥ क्रूरोवायदिवासौम्योलग्नाद्वाऽपिरविचरः॥ एकोपि

यदि जामित्रे पत्युः प्राणादरो न वेत्॥ श्रीपतिः॥ न वांग्रादिंडनाक्रांताञ्च नुः पंचा
ग्रादंग्रके॥ यद्दोन्योयद्यसौदोषो न गुणैरपि हन्यते इति कृता हृतेदिग्ध
ग्रारादितस्यग्रास्तंमृगस्यामिषमेवमन्ये॥ क्रूरांघ्रिवेधायपदंवदंतितेने
वतेषांनिजपक्षहानिः कृताहतेव्रणात्यंतकादिग्धग्रारादितस्यामिषं
मांसंग्रास्तंग्रोचनेग्रन्येएकेएवंपदंवचनंवदंतिकिमर्थंक्रूरांघ्रिवेधाय॥ ॥
क्रूरस्यचरणेवेधवर्जनार्थंततस्तेनैवदृष्टांतवचनेनतेषांनिजपक्षहानिः
स्ववचनस्योपघातः॥ विश्लेषमायातियथासुमित्रैरणःग्रारेणाकदिग्धि

कृतोपि॥ तथांघ्रिवेधादपितारकाणांक्रूरस्यनग्रेवलसत्वसंपत्॥ ते
षांपक्षहानोयुक्तिमाह॥ यथाएणोमृगःग्रारेणाएकदिग्धिकृतोपिएकस्मिन्ने
वपदेशैदतोपिग्रसुभिःप्राणैःविश्लेषमायातिप्राणैर्वियुज्यतेतथाक्रूरसं यदः
घ्रिवेधादपितारकाणांबलसत्वसंपन्नग्रेतबलंग्रारीरसत्वंसारंकार्यका
रणसामर्थ्यंतयोःसंपत्स्यानिःसाविनग्रेति॥ ग्रतःक्रूरवेधःसमस्तएव
त्याज्यः॥ यतःक्रूरविद्धंक्षेत्रंनिर्बलंनिःसत्वंफलंकिंचिन्ददाति यदं
गतंदैर्घ्यणसाध्यंशूलगंजव्यतीपातवैधृतानां॥ तत्रैवचंद्रेदुनिचंडमेग्र

मस्त्यंपतेन्मंगलमंगलस्य यन्नक्षत्रंदर्षणसाध्यशूलगंडव्यतीपातवैधृ
तानांयोगानांअंतगअंतंस्पृशतियोगस्तोकोभवतिनक्षमैत्रेषांअंताधिकं
भवतितत्रैवचंडेदुनिचंडरौद्रंएतन्नक्षत्रंनिपतेत्॥उक्तंच॥साध्यदर्षणशू
लानांवैधृतव्यतीपातयोःयद्गंडस्यचांतेस्यात्तत्पतितंनिपातितं॥तद्धि
नकिंभवतिकिंभूतंअस्त्रंमंगल्यं॥मंगलमंगस्यचिह्नंतद्दरायुधंपतितंमं
२ल गलंविनाशयति गंशूविव्यातिषुषट्शरत्रिंनंदषड्घटिकाःक्रमे ॥१०॥
णा॥त्रिंशांत्यजेत्परिघमिंदुनाक्योःपर्वण्येतेदिनसप्तकंच॥ गंडशू

विष्कंभवज्रव्याघातगंडव्यतीपातेषुयोगेषुयास्संख्यंगंडंघटयमाःषट्घटिका
त्यजेत्॥शूलेपंचाविष्कंभेत्रिघ्नःवज्रेतिस्रः॥व्याघातेनवाऽतिगंडेषट्।
एवंक्रमेणात्यजेत्॥तथापरिघयोगस्यार्द्धंत्यजेत्॥उक्तंचायद्यातिस्रस्तुयोगे
प्रथमेसवज्रेव्याघातसंज्ञेनवपंचमेशूले॥गंजेतिगंडेतिषडेवनाद्यःशु
भेषुकार्येषुविवर्जनीयाः॥तथाऽर्कसोमयोःसोमसूर्ययोःपर्वणिचंद्रसूर्यो
परागेऽतीतेऽतिक्रांतेदिनसप्तकंत्यजेत्॥उक्तंच॥सप्ताहानित्यजेद्भो
गात् यस्मिन्नृक्षेवीक्षतेसेंदुकोनेदक्षाराविटयोर्यत्रवास्था

त्र॥ आषएमासंनत्रलग्नेऽनाजित्राजिस्मुर्यांत्रोशुनंकर्मकिंचित् यस्मि
न्नरुक्षेसौदकेयोराऊवीक्षतेयस्मिन्नरुक्षेनक्षत्रेग्रहणंभवतित्रपरंयस्मि
न्नधिस्मितारावेटयोःनक्षत्रग्रहयोःभेदःस्यात्तयन्नक्षत्रंग्रहणंनभवेत्तिभि
न्नभवति॥तत्रनक्षत्रेलग्नेऽनाजिसतिषएमासंयावत्लग्नदिनेचेत्तस्मि
न्नधिस्मिवर्तमानेकिंचित्शुनंकर्मत्राजिस्मुर्नस्यात्॥त्रोननंनभवति॥
उक्तंच॥त्रोनकः॥राऊयस्मिन्नरुक्षेदर्शनमाप्नोतियोनक्षमाक्रांतं॥शान्ति
नाविवर्जनीयंलग्नगतंवापिषएमासात्॥ उत्पातपापग्रहमुक्तमृक्षं

यदीऽराक्रम्यपुनर्नुनक्ति॥तदातदर्हंसकलेषुचेषुत्यजेत्समक्रांतिधनूरवी
द्वोः उत्पातपापग्रहमुक्तंयदिर्ऽऽःआक्रम्यपुनःनुनक्तिउत्पातादिवो
दयःवराहमिहरेणोक्ताःपापग्रहाःत्रोमादयःतदातत्तत्सकलेषुमंगला
र्थेषुत्रर्हंयोग्यंनभवति॥उक्तंयथा॥यावत्नुस्कान्नशिनातन्मुक्तंपार्श्वात
स्यादमंक्षेत्रंलंमंगलादीनथारवींद्वोःसमक्रांतिधनुस्त्यजेत्रारविंचंऽक्रां
तिसाम्यंवर्जनीयं त्रिनागशेषध्वनाग्निचैऽत्रंत्रोगतेसंक्षतिसंभवो
स्यात्॥मानार्ईयोगाधिकमिंऽनाद्वोःक्रांत्यंतरंचेन्नतदेषदोषः क्रांतिसा

म्यस्योत्पत्तिमाह॥ ध्रुवनाम्नियोगेत्रिनागशरेषुऋतिमर्विग्रतियदिकासुसंभवति
स्य कालेस्यकांतिसाम्यसंभवः॥ अधुनाऽत्रसंभवोविचार्यः॥ कांतिसाम्यानुव
क्तनावर्त्तनेयत्नेनोत्पद्यते॥ रवींऽशुक्रराश्योर्योगेषट्छादशाथवाँयस्यः स्या रा
त्तदादेयः॥ कांतिसाम्यसंभवः॥ पदोर्ऽयोगछयंनवतितदैवकांतिसा
म्यंनान्यत्रा॥ यदाऽऽनयोः मानाईयोगाधिकंकांत्यंतरंसोमस्यर्यायोःमाना ॥१२॥
र्द्धंस्यायोगः क्रियतेतस्मादधिकंचेत्कांत्यंतरंतदाएषनकांतिसाम्यदो
षः स्फुरदृषणान्दूषणकांतयोर्यदिनवंतिमृगांकमृगीदृशः॥ कर

मवाप्यवरःसुतनोस्तदासुभगसंगमसंन्यतमश्नुते॥ यदिमृगांकमृगीदृ
शःतारःस्फुरदृषणान्दूषणकांतयोनवंति॥ अविद्यमानवेधादिदूषणैःसोम्या
धिष्ठितत्वादिन्दूषणैःस्फुरंतीउच्यंतीकांतिर्यासांताःतदावरःसुतनोःकं
न्यायाःकरंपाणिंग्रहणंऽस्यासुभगसंन्यतम्अतीवपुष्टंसुभगसंज्ञोमनानुरागंऋच्छु
तेघात्रेति

अथकंन्यावरयोर्जन्मराश्योरेवमेलावलोक्यते॥ तत्रयुक्तिमाह॥
॥ ॥जन्मलग्नमिदमंगमंगिनांमेनिरीमनइतीऽमंदिरं॥ सोऽदृदृमनसो

नदेहयोर्मिलकस्तस्तदनुमिंडगोहयोः अंगिनांघाणिनांइदंजन्मसर्वंत्रंगं
शरीरंइंडमंदिरंजन्मरात्रिमदनइतिज्योतिर्विदोमिनिरस्यापितवंतः।दिय
तःकारात्सोऽहंघातिर्मनसोनवतिर्नदेहयोः।लोकोक्तिरप्येवंमनसिघ्रा
निर्विद्यतेघातिर्हिमनसोऽर्मः।तस्मात्कारणात्इंडगोहयोःकन्यावरयोर्ज
न्मसमयेराश्योरिंडर्नवति।तयोराश्योर्मनोरूपयोरयंमेलोविलोक्यते
चंद्रात्रिवन्नमेवसोऽहंस्तद्भमयोरपिनकिंनवांशयोः॥एवमस्कमकरांश ॥१३॥
केरवौकर्कटेपिकिमुनोत्तरायणं अथैत्रकश्चिन्नर्वपक्षंकुरुते॥चंद्र

रात्रिवन्नमेवकथंसोऽहंस्तद्भमयोरपिनवांशयोःकथंना।अत्रसिद्धांतवादी
आह॥एवमस्कामकरांशकेवर्त्तमानेरवौकर्कटेपिकर्कराशावपिस्तद्भम
गत्वाउत्तरायणंकिमुकथंनभवति।कर्कस्यसमांशोमकरस्तत्रापिवर्त्तमानेरवौ
दक्षिणायनमेवकथ्यते।स्तद्भमगत्यानोत्तरायणं मासषट्कमयनंचदक्षि
णादित्यएतितदितिश्रुतिर्जगौ॥मूलसंक्रमसमांविवस्वतःस्वस्वनंगिमृत
वोपिबिभ्रति॥ अत्रस्तद्भपक्षिआह॥नवक्तदाउत्तरायणंकथ्यतां॥
कोविरोधःसिद्धांतकथयति।कर्कटात्पञ्चेतिमासषट्कंआदित्योदक्षिणा

यनमिति।ततश्चतीतिजगौविदोब्रूतेस्मात्रस्मिन्नर्थेगातातपथीस्मृतिः।त्रय
येयज्ञेनदानेनतपसालोकंजयंतितेधूममभिसंभवंति।धूमाद्रात्रिंरात्रेर
पक्षीयमाणपक्षंत्रपक्षीयमाणपक्षात्ये।यावत्यानूषण्मासोन्दक्षिणादि
त्यएतिमासेभ्यःपितृलोकंपितृलोकाच्चांद्रंतेचांद्रंघाप्यान्नंभवंति।तएवमे
वानुपरिवर्त्तंतेऽथयएतौपंथ्यौनविदुस्तेकीटापतंगायदिदंदंदशूकंदक्षि
णायामिवभक्षिलोपःछांदसःत्रपरंदृष्टांतमाह॥ऋतवोपिवसंताद्याःवि ॥१४॥
यस्वतःश्रीसूर्यस्यमूलमंत्रमस्तमांस्वस्वनांगीस्वांस्वांरचनांस्थितिंबिभ्रति

धारयंतिसूर्यस्यमूलरात्रौनवांत्रादिव्यतिरिक्तंत्राशौच्यसंक्रमःवर्त्तनं
तेनउक्तांस्वांस्वांनांगींरचनांचेष्टांधारयंतिायदिरविर्मेनेषरात्रौजुनक्ति
तदावसंतःस्वनावंदशतिमिषरात्रौकर्कीरोवर्त्तमानेसवितरिसूक्ष्मगत्या
घावदूस्वंलक्षणंनधत्तेतदापिवसंतएवत्रतोमूलरात्रिरिवप्रमाणंसूक्ष्म
गतिनिरसनार्थंस्खलमानस्थापनायपुनर्दृष्टांतमाह किंदिनक्षेविरहे
कश्यहेनेष्यतेतउदयक्षणेघटिकास्खलमेवमखिलंजगत्स्खलंतद्विशेषय
तिसूक्ष्मतागतिः॥ दिनक्षेविरहेविरहोपयोगिनक्षत्रानावेनेउदय

क्षणेष्वपिकिंकरग्रहोनेष्यते। अनुराधाविवादकर्त्तव्येमित्रमूर्त्तेपाणिग्रहणं
किंनक्रियते। उक्तंचायस्मिन्नधिस्त्रियश्चकर्मोपदिष्टं तद्देवत्वेतन्मनुष्यत्वे
पिकार्यंतद्विचार्यव्यतिरिक्तंकार्यंकिंबऊनाएवंतद्यत्क्वाअविलेजग
त्स्थलंस्थूलमेवघमाणं॥किंउसूक्ष्मतागतिस्थूलमानंचिद्योषयतिस्थूलेसू
क्ष्मभावोविशेषंजनयति अथवस्थितिरितिविलंतत्तद्दहनविकल्प व्रतिप
मनुहैः॥॥स्थूलमणुनुसरंतिमुनिंद्राःकेवलंमणीयमणीयः अतिअनुना ॥९५॥
वकारेणव्रतिविलंपुनःपुनःतत्तद्दहनविकल्पसहस्रैःतत्पूर्वपक्षविचारंदृष्टैः

अथवस्थितिर्नवतिकापिस्थितिर्नवति।तस्मान्मुनींद्राःस्थूलमपिअनुसरंतितस्मा
त्कारणात्कृषयःस्थूलमानंआद्रियंते।केवलमणीयःस्थूलमेवनरमणीयंनम
नोहरं भिन्नभिन्नफलभाग्विनयानेकधिस्त्यदिनजोपिजनोयं॥सूक्ष्म
तायिननुतेनगरिष्ठासाचस्थूलमनुरुध्यविधेया॥ क्वापिसूक्ष्मतामन्य
तेतदाद्यमुविदधिव्यामेकधिस्त्यदिनजोपिअयंनूयानजनःभिन्नभिन्नफल
भाक्भवति।एकस्मिन्धिस्त्यदिनेचजातःएकधिस्त्यदिनजःभिन्नंभिन्नंफलं
भुंक्तेभिन्नफलभाक्एकनक्षत्रैकदिनजातास्त्रिपिटयक्स्वभावचरित्राएव

दृश्यंतेऽनुसंबोधनेऽहेतेननिदर्शनेनसूक्ष्मतापिगरिष्ठागरीयसिमान्याय
दिस्थूलमेवमन्यतेततःसर्वेपिसमानघ्रेतयःकृयंनभावयुःतुपुनःसू
क्ष्मतोऽश्रणादिकामूलंमूलराशिमनुरुध्यआश्रित्यविधेयाकर्त्तव्यावि
लोकनीयाःअतोदृयमपिघ्राणंसूक्ष्मंनवांशाद्विरसांशांशाएव
त्रिंशत्तवस्तत्त्वतोपिसूक्ष्मः॥ततोविलिखेत्यंविज्ञवाचांदृगेउकस्यांनिय
तोसमस्यां तावदेवसूक्ष्मतामाहुर्वमूलराशेःनवांशःसूक्ष्मःततोपिन ॥१६॥
वांशाद्दशांशसूक्ष्मःतस्माद्दशांशात्त्रिंशत्तवःत्रिंशांशःसूक्ष्मःलिखेत्

लाविकलासूक्ष्माएवमविलुत्तवाचामनियतगिरांदृकुकस्यांनियतौस्थितौस
मस्यांसमाश्रिमेवघ्रातुं अत्यंतसूक्ष्मःसकलैकदेशोयेनाखिलानां
न्निडराफलर्द्धिः॥नास्माद्दशांदृग्विषयःसतस्मान्मूलानुकूलाव्यहारसिद्धिः
सकलैकदेशसकलानांएकदेशःसूक्ष्मावयवः॥अत्यंतसूक्ष्मोपिघ्राद्दतःये
नकारणेनअखिलानांलोकानांफलर्द्धिःफलसंपत्तिःभिडराअतीवभिन्नाए
कस्मिन्नेवधिस्मिदिनेजातानांदृयकफलावाप्तिर्लोयतःसूक्ष्मतायायुणोयंत्र
न्यायसवोपिसदृशएवअतिसूक्ष्मःअस्माद्दशांस्थूलदृष्टीनांनदृग्विषयःसू

दमतायांनास्माकंतादृशीदृष्टिःतस्माद्धेतोःव्यवहारमूलानुकूलोमूलमेवावानु
कूलंयस्यांसाव्यवहारस्तावन्मूलाश्रयेणैवसिध्यति इतिसतियदि
मूलेसूक्ष्मनावांशलङ्घिस्तदखिलमपिसिद्धंनास्तिचेन्मूलसंपन्नाःतऊनयल
वनाशोऽर्गमत्वादणूनांपरिणतिरितिरुढाकालमीमांसयानेः एवंसर्वपक्षे
सिद्धांतत्वनिर्णीतेर्थेयदिमूलेसूक्ष्मनावांशलङ्घिःततःअखिलमपिकार्यसि
द्धंसर्वमूलंआश्रितंतत्रसूक्ष्मांशापिविलोकिताःततःसर्वसिद्धिःतेनचेन्मू ॥१७॥
यदिमूलंसंपन्नमास्तितदूनयलवनाशःकुतःअणूनांसूक्ष्मांशानांऽर्गी

मत्वात्अहेयत्वात्यदिमूलंत्यक्तंअपरंसूक्ष्माऽशांर्ज्ञानातःकुत्रसाध्य
सिद्धिःनोस्माकंकलमीमांसयाकालंविचारयताइतिपरिणापिरुढाएवपरिणापः
सिद्धःएवंनिश्चउत्पन्नः
वर्णाचित्यमतश्चरात्रिवशातारानुकूल्यंमिथःकूटंयोनिसमुद्भवंगणंनवंग
रयसरविटोद्भवं॥नाडीशुद्धिरियंयथोत्तरबलंसङ्गिकूटाकयंदंपत्योःकरपीड
नेमुनिवरैरित्यष्टसत्कीर्त्तितं व्ययेनविज्ञंनवयस्यपत्यंनायुद्धिधीत्येषवधू
वरणांद्धिर्द्वादशःपंचनवःषडष्टोजन्मरंर्द्धयोःसख्यविद्धिर्नदृष्टःषड्वाष्टकेमृ

त्युरपत्यहानिरित्यादिश्लोकस्यार्थोत्रनिगद्यते॥धनस्थदशमेकेनवमुक्तंतदादव्य
येद्वादशेविंशंनवतिसप्तमंपंचमेत्रापत्यहानिःस्यादियुक्तं॥ततःतपस्तिनव
मेत्रपत्यंनवतिः॥अथतस्तितपःकुर्वतांकुतोपत्यंउक्तंचषष्ठाष्टकेमृत्यस्त
दाहद्विषणेत्रायुर्नत्रयंद्विषट्रान्नौकुत्रायुःचाग्निःवधूवराणांजन्मर्क्षयोःज
न्मराश्योःएषःद्विर्द्वादशःपंचनवःषडष्टःसख्यविधिर्नदृष्टःतेषुस्त्रानेषुमैत्री ॥१८॥
नवति वश्यतासुरुदन्निनपतिवंक्षेत्रयोस्तदखिलेषपिमिलः॥नी
रुनादचलपंचहतीयाशोकवैरिविपदेवरतारा यदिक्षेत्रयोःजन्मराश्योः

परस्परंवश्यतासुरुवंत्रनिन्नपतित्वंस्यात्उक्तंचादित्रासिंहंमानुषाणांविधे
यानरक्षसांतोयजाताहरेस्फः॥वश्यास्त्रास्काहाश्चिकंचैवमन्यद्वश्यावश्यंवि
द्विलोकंचसिद्धो॥इयंवश्यता॥रवौऽनौमघुरवोऽशुक्रशनिराहवः॥स्वस्मिन्
मैत्राणिचत्वारिपरस्मिन्नत्रवःस्मृताःइदंसुरुवंत्रनिन्नपतित्वंएकस्मात्मिना
मेषहषहश्चिकयोर्नैमइत्यादिस्वामित्वमस्का॥इदंचेऽवतितदात्रखिले
षपिरान्निषुमेलएवान्नीरुनात्कंन्यानक्षत्रात्त्रचलपंचहतीयातारात्रो
कवैरिविपदेनवति॥यदिकन्याधिरुयात्वरनक्षत्रंसप्तमंनवतितदात्रो

कीनवतिःयदापंचमेतदावैरमियःयदाहतीयंतदाविपत्पीडास्यात्॥इतिंच॥
कंन्यायाजन्मनक्षत्रान्वत्तारात्विवर्जयेत्॥त्रिपंचसप्तमीनाराशौकवैरमृत
यदा नक्षत्रमेकयदिन्विराश्योरन्निनराश्योर्यदिन्निनर्क्षं॥त्रीति
स्तदानींनिविडान्तार्योश्चोक्तिकारोहिणिवन्नाडिः यदिपरस्परंन्निन्नरा
श्योःएकंनक्षत्रंस्यात्॥यदिकृतिकाएकंनक्षत्रंप्रथमपादेमिषः॥अपरेषुह ॥१२॥
षः॥तयान्त्रिन्निराश्योरपिन्निनर्क्षयोरपिराश्योरेकनक्षत्रंतदाश्रीनृ
नार्योःकंन्यावरयोःनिविडादृढाप्रीतिःस्यात्॥चेन्नयदाकृतिकारोहिणीवत्

नाडीनस्यात् परासरस्माद्नवांन्नेदादिकर्क्षराश्योरपिसोमनस्यं॥एकं
नक्षत्रेपिवसिष्ठस्त्रिंशेनैकत्रपिंडेकिलनाड्यविधः॥त्रत्रपरमतमाह।
परान्नरोमुनिःएकर्क्षराश्योरपिनवांन्नेदान्मिथस्सोमनस्यंप्रीतिंत्राह्स्म।
ऊचिवान्॥तयावन्निष्ठस्त्रिंशेवामदेवःएकांनक्षत्रेपिप्रीतिरुक्तवान्॥य
तःएकत्रपिंडेकिलइतिसत्येननानाडिवेधः॥त्रंशेरपिएकत्रेजातेनाडि
वेधेन॥ नान्निर्दंदह्यात्मनुंतयादिदृष्टासदृष्टेनादिदर्शनीयः॥एकं
नक्षत्रेपिसमापनावोनेनर्क्षनाथोव्यवहारसिद्धिः नाडीवेधदोष

त्वानावेदेउमाद्॥यथाग्निर्वैश्वानरःआत्मतनुंनदहतीनकश्चिदात्मानंहंतित
यास्वदृष्टेर्दृष्टादर्शनीयोनभवती।तथाकृतिःनदृष्टेदृष्टारंपश्येन्नश्रोतारंश्रो
तारःशृणुयाद्रुमतेर्दुमंतारमन्वीथानविज्ञातेर्विज्ञातारंविजानीयाएषत्वा
त्मासर्वांतरःअपुनःएकांत्रैकेउत्रत्यीयान्दोषःपत्नीपत्योःसमघनावःन
योरपिस्वामित्वंनदृनक्षिपरायणानवत् रुद्रार्यमेंद्रवरुणद्वयमश्विनी ॥२०॥
चविश्वाग्निवायुफणिनांयुगमंतिनंचाग्नेषाणिचेतिनवकत्रयमेकयातेज
न्मोडुनीचरवधूनिधनायनाडी॥ नाड्यस्त्रिस्रोत्यक्तनिःशेषघिष्ण्या

त्रिन्यश्वाद्यादिभ्यएवघस्तासर्पाकारास्तत्रनाडीसमाजोनक्षत्राणामेकना
डीवैस्तशांस्यात्।अश्विन्यादिभ्यःसर्पाकारास्तिस्रनवनवनक्षत्रयुतानाड्यो
भवंति।तद्यक्काक्षतयोफणीतितार्थमाह॥रुद्रार्यमेंद्रवरुणद्वयंआर्द्रपुनर्व
सुउत्तराफल्गुनीहस्तज्येष्ठामूलत्रातत्रिषकद्वयंनक्षद्रदेवत्ययुग्मंउत्तराषा
ढश्रवणऋक्षिकारोदिणीस्वातिविशाखात्रश्लेषामघाएतेषांयुग्मात्रंत्यनं
रेवतीचएतत्रद्वितीयंनवकंश्लेषाणिचत्ररणीमृगशीर्षपुष्यद्वयंफाल्गुनी
चित्रात्रअनुराधाद्वयंषाढधनिष्ठाउत्तराभाद्रपदएतत्तृतीयकैनवकंत

त्रयैकस्यनाड्यांकन्यावरयोर्जन्मोडुनीजन्मनक्षत्रेजातेस्थितेनवतःसावधू
निधनायदंपत्योर्मरणंहतवेनाडिर्नवति॥यस्यउक्तं॥नाडिवेधेमरणंम
तांतरमाह यौमियमाणेपिमतेमुनीनांत्रिघ्रिनक्षत्रसुवःक्रमा
र्यः॥नाडीचक्रंपंचतयस्यपङ्क्तीनक्षोदवीथीविषयत्वमेति त्रिघ्रि
नक्षसुवःक्रमार्यःत्रिचरणंयथाऽतिकाणांत्रयःपादाऽतिमृगशीर्षे ॥२३॥
ह्यषनऽतिद्विचरणंऽतिगणनयाएषुनक्षत्रेषुजातायाःकन्यायाःनाडीचक्रं
पंचतयस्यपङ्क्तं मुनीनांमतैःयमीयमाणेपिजायमानेपित्रिघ्रिनक्षत्रजा

तायाऽमारीतस्याःनाडीविधःनाडीचक्रंपंचकेविलोक्यात्रयंपङ्क्तःक्षोद
वीथीविषयत्वंनएतिःत्रयंपंथाबक्रंनिरनादृतत्वान्नक्षुणोनत्रतएवा॥
स्मान्निरपिनाड्यतोऽर्कंच॥त्रिघ्रिनेघ्रिनेकंन्याजातायागणयेन्नमा
त्रावक्रिनादिंडनिन्नाडीचक्रंपंचसुपर्वसुजांगहोषुचक्रमालायांचलेपं
चमालिका॥त्रिनाडीसर्वदेशेषुविवाहादिषुसंमतं अश्वेनाजोर
गाहिश्वखनकरिपवोमेषऽउद्विरापुगोकालोव्याघ्रकालीमृगारिपुदृणी
णश्वकीशीःक्रमाणः॥द्वौवन्यूकीरासिंहोउरगमृगरिपुछागमातीगमेव

नेष्टायोनिः सवैरावरयुवतिनृपामात्ययोरश्विनीतः॥ अश्विनीतः अयंन
क्षत्राणांयोनिरुच्यंते। अश्वात्अश्विन्यात्मुपत्तिः पुनर्वसोरवनरिपुर्मार्जारः पुष्ये
स्यमेषः अश्लेषायाः बिडालः। मघाऽर्वयोरा।खुः ऽर्वयांउत्तरायाःगौः ऽस्तस्यमहि
षीचित्रायाःव्याघ्रःस्वातेःसोरभीविशाखायाःव्याघ्रः। अनुराधायाःहरिणः ज्ये
ष्टायाःमृगमूलंश्वाऽर्वायाःवानरः उत्तराषाढानीचोनकुलस्यऽर्क्षं श्रवणस्य
कपिः धनिष्टायाःसिंहः। शतभिषक्उत्तराऽर्वायाःमृगरिपुः उत्तरायाः छागरे
वत्याऽस्तीएवमष्टविंशतिनक्षत्राणांयोनिः स्यात्। सासवैरापरस्परंवैरिणीव

रयुवतीनृपामीत्ययोर्नऽष्टा।योनिनाडीगणक्षेत्रवश्यमैत्रीस्वभावजा।तारव
र्णविष्णुद्विश्वधातिरष्टविधास्मृता॥१॥नाडीमैत्रंयोनिमैत्रंगणानांराश्योमै
त्रंमैत्रतास्वामिनांच।तारामैत्रंवश्यतानागयुंजीमैत्रीमेलंचाष्टधाकीर्त्तयं
ति देवमनुष्योगणत्रयमाद्॥ ॥त्रियुग्मीरौद्रिण्यसद्भिवयमर्क्षेन
रिसुरेऽतिस्वातिमैत्रादितिगुरुकरांत्याश्चित्रामैः॥परंदैत्यैर्मर्त्यैर्दनु
जमनुजानामनिमिषैःसहस्वैरंवैरंनिरुतितनयानांपरिणये त्रयाणांयु
ग्मनांसमभूः त्रियुग्मी।ऽर्वीफाल्गुनीउत्तफाल्गुनीऽर्वीषाढउत्तराषाढऽर्वीना

ऽपदञ्जरा भाऽपदरोहिणीआर्द्रभरणीएतन्नवकंनरेमनुष्यगणेउक्तं।अश्व
णीस्वातिरेवतीअनुराधाहस्तपुष्यपुनर्वसुमृगशिरआश्विनीएतन्नवकंसुरदेव
गणेउक्तं॥चित्राश्लेषानिरुतिपिट्टनेवासवंवासवर्क्षंत्रिकाग्नेयंवसणादद
नर्क्षंचराक्षोगणेयं।एतन्नवकंदैत्यगणेदनुजमनुजानांरक्षोमनुष्याणांपरि
णयेमृत्युःनिरुतितनयानांरक्षसांअनभिषेर्देवैःसद्वैरंस्वाजाविकवैरमाऊः॥२३॥
उक्तंचाश्लेषात्रीतिःस्वऊलगणयोर्मध्यमादेवपुंसांमर्त्यैर्वैरंपित्रमद्वारक्ष
सांवैरमाऊः चापाजोहषनेणऊंनभिथुनोकर्केणमेषस्त्रियाश्रीलाग्नी

सविषेणकामुर्कद्दरीनक्रेणनित्यद्विषौ॥नहत्तऊंनउलोऊषेणवन्यगाःसिंहंविना
न्येनृणांतक्षोज्यंजलचारिणोहरिवन्याःसर्वेविनाहस्त्रिवं षड्वाष्टकंद्विर्द्वि
दन्नानवपंचमद्वारेणनित्यवैरमाहाचापाजोधनुर्मेषोहषनेणसदृनित्यद्विषौ॥
ऊंनभिथुनोकर्केणसदृनित्यद्विषौपिषःस्त्रियाःकन्यायाःश्रीलाग्नीउलभिथुनौ
सविषणहस्त्रिणाकामुंकहरीधनुःसिंहोमकरेणाऊंनउलेमीनेनसदृनित्यद्वि
षौ।अथवन्यावन्यमाह॥सिंहंविनान्येराज्ञयःनृणांमनुष्याणांवन्यगाःवन्याः
जलचारिणःतेषांमनुष्याणांभोज्यंसर्वेराज्ञयःहरिवन्याःसिंहस्यवन्याःपुनरे

र्कदश्चिकंविनादश्चिकदशसिंहोमृतेयै स्याद्राशिमित्रीदूरेऽनधर्योःकर
ग्रहस्तद्गुरुवियद्देपितस्यामसत्यांमृगराजमीनावप्यादृतौतत्रशुक्रद्योःसुरु
ज्ञे धुरिऊंनदृर्योःराशिमैत्रीस्यान्नउनयसन्नमत्वात्तद्गुरुवियद्देपित
योःऊंनसिंदयोःयोग्यदेशानिस्थयोर्वियद्देपिवैरेपिकरग्रहस्यान्नानयतस्यां
राशिमित्र्यांत्रसत्यामपिमृगराजमीनावपितद्गुरुयोःसिंदमीनयोर्यैकरग्रहो ॥२ध॥
रविगुरुतयोःसुहृन्मित्रत्वेविवाहार्थमादृतौ॥ अतएवराशिमैत्रीग्रहमै
त्रीचआदृता पत्योर्विरोधेसतिनृत्ययोःस्यान्मेलोप्यमेलस्तदलंनपे

क्ष्या॥ अत्रोच्यतेकिंनमथोवधःस्यादेकस्यसेनानरयोर्विरोधात्॥ एवंस
त्तिर्ऋषपक्षवादीआह।पत्योःराशिस्वास्वामिनोर्विरोधेसतिनृत्ययोःराज्योःमेलो
पिअमेलःतस्मान्नमैत्याराशिमैत्र्याअलंदूर्यतां॥ अत्रअस्मिन्नर्थेउच्यतेाय
दिराशिमैत्रीनाडीयतेनतोयिथःसगमिसेनानरयोर्नृत्यपोर्विरोधदेकस्यकिं
वधोनस्यात्अतोराशिमैत्र्यापिग्रमाणंऋषपक्षवादिनचेन्नयदिनचेन्नयदि
एवंचवक्ष्यति अपश्यतिस्वामिनितद्वधश्चेन्नूग्रहेश्वराणांकिमदृष्टिमस्ति॥
अतोधिकंचेन्नचनुख्यमेवतत्रोगतिःकासमेसदेकस्य॥ चेद्यदिस्वामि

निश्चयन्ति सततिषांन्त्यानांवधोनवति।ग्रहेश्वराणांकिमपिकिमदृष्टमस्ति।
ग्रहाश्चेश्वराश्चग्रहेश्वरास्तेषांग्रहेश्वराणांग्रहाःसर्वमवयंन्ति।अस्मात्
कारणात्ययदियदमैत्र्यपिसप्तमाणौ।ततःसमसप्तकस्यकागतिःकुःउपाय।
समसप्तकरमैत्रीकिंकरिष्यति स्वभावमैत्रीसखीनास्वपत्योर्वैरिस्वर्भं
न्योन्यनयोनिशुद्धिः॥परःपरःद्वर्वगमेगविष्योदस्तित्रिवर्गीयुगपच्छुतिश्चेत्
द्वर्वस्वभावमैत्रीराशिसख्यंविलोक्यंततःस्वपत्योसखिता।ततोवरा ॥२५॥
लंवष्यतागवेष्यातोऽन्यन्नक्षत्रशुद्धिःततःद्वर्वगमेवश्यमपक्षानावेपरःपरः

पक्षोगवेष्याःद्वर्वराशिमैत्रीसाचेन्नभवतितदाग्रहमैत्रीसापिचेन्नभवतितदा
वश्यतानयोनिशुद्धिःकिंवऊनाचेत्युगपद्यतिः।सर्वेषांसमुच्चयः।सर्वेपिगु
णाःसममेवभवंति।ततोदस्तिएवत्रिवर्गीत्रयाणांवर्गाणांसमाहारस्त्रिवर्गः॥
धर्मार्थकामाःपुण्यमेवगणाः आपार्श्वकेंद्रयगाःघस्रतौविधोविलग्नाच्च
वधूवरस्य॥तेराशयःप्राप्यविलग्नरेषांनावांस्रोतस्त्वान्मृत्युवेस्फः
आपार्श्वकेंद्रयगाःस्वपंथाःग्रहाकेंद्रयेवर्त्तमानाःघस्रतौजन्मसमयेतत्का
लमित्राणिभवंति।तत्रग्रहाणांतत्कालसख्यंस्त्रीनरन्त्यराशांकंन्यावरयोर्नि

पसेवकयोश्चसुनामपित्रौमैत्रिनष्टविद्वेषयति॥ अधिकीकरोति
षट्कर्मणांब्राह्मितदेवदैत्योराजन्यकस्याधिपतीकुजार्कौ॥ विट्शूद्रयोश्चंद्रबु
धौब्राह्मिश्चसकीर्णपस्त्रीनृषुवर्णमित्री षट्कर्मणांब्राह्मणानांशासितेव
दैत्योगुरुशुक्रोअधिपतीशासितोत्रिस्थितोदेवदैत्योयान्यांतोराजन्यकस्य
यसमूह कुजार्कौन्यूनसूर्यौअधिपतिःविट्शूद्रयोश्चंद्रबुधौस्वामिनौब्रूते ॥२६॥
श्चसंकीर्णपःकारुकस्त्रेड्यादिनामधितिस्त्रीनृषुवधूवरषुश्यंवर्णमैत्री॥
मानादयोब्राह्मणाश्चर्वाकंन्यायेथाष्टमावरःतिस्रोब्राह्मणस्यवर्णानुरूपेण

देराजन्यकस्यैकाविरूपसेति सुरगुरुश्चगुरुकविकोविदोविरवयोविकु
जाविरवींदवः॥ अत्रानिस्सूर्यकुजासुरुदोरवेर्यवनयुक्तिरियंनयवीचसी॥
सुरगुरुर्वाचस्पतिःश्रीसूर्यान्वयन्तियद्गणांसुरुदोभवंतियथाकमंव्या
ख्ययारवेःसुरगुरुर्वाचस्पतिःसुरुत्॥सोमस्यश्चगुरुसुरुदौ॥सोमस्यशुक्रबु
धौबुधस्यविरवयःसूर्यवर्ज्यंसर्वेसुरुदः॥ष्टश्चस्यतेविकुजाःसोमवर्ज्यमन्ये
सुरुदः॥भार्गवस्यरविचंद्रवर्जंअन्येसुरुदः॥शनेःरव्यादित्रयःत्रवःबुधादि
त्रिकंमित्रमिति॥ इयंयवनजुक्तिःनचवीयसीनलघीयसी॥ इयंवचनाचार्यो

मपिलघुतरंत्रन्यमतेऽतिव्याप्तंभूमंदसितोसमस्तंस्यात्रान्निजोमित्राणिनोषारवेरि
त्यादिनासुरुचमुक्तंइदमुदीर्यवराहविरोचनोनिजमतेपिनदूषितवान्पुनः
सबक्तुंऽमन्यतएवयथातथंजयतिशास्त्रमिदंयवनेष्वपि॥वराहविरोचनो
वराहमिहरःइदंउवेत्तिमुदीर्यउक्तानिमेमपित्रादृतंपुनर्नदूषितवान्समज४
वराहमिहरःयथातथाबऊमन्यतएवतथाइदंवराहमिहरोक्तंशास्त्रंयवने॥२७॥
घपिजयतियवनात्रपिमान्यते परमतंस्वमतेविनिवेत्तिनंयदिनदूषि
तदृतमिवतत्॥कलितंकेवलसत्यमतःसचेत्यवनयुक्तिषुनूनमनिस्टदः

त्रनेनेवराहमिहरेणापरमतंस्वमतेविनिवेत्तितं॥यदिनदूषितंतर्हितन्म
तमादृतमोयःकलितंकेवलसत्यमतःकलितंत्रादृतंसत्याचार्यमतंयेनसकि
लितस्त्वयवनयुक्तिषुनूनंत्रनिस्टदःस्टदासदितः किमबऊत्वमयंमि
हरोदिनत्रदसुरुचमिदंजगदेऊदि॥उभयथापिसमंसतितन्मतेमहतिकेपि
नवेमवयंयतः॥ त्रयंमिहरवराहमिहरःकिमबऊत्वंदिनानूदंय
दसुरुचंऽऊदिजगदेोमनसिमेनिरेाउभयथापिसमंउत्यंमहतितन्मतेस
तिवयमपिकेपिनवेमः बऊतरेःऋतमेवऋतीसचेदनुपसत्तिदप्ययथा

तथा॥ इत्थमपि द्विगुणे त्रिगुणे सति त्रिगुणमित्यर्थकरणे क्रियमाणे बहु
ताडनसंपाद्यो यः करणे वर्गिणां॥ वराहमिहराचार्यः सानुदृष्टा पुरातनैः॥
बहुवारं गणनेपाद्यो वराहमिहराचार्यैर्दृष्टा अग्निहोत्रावधिर्यो रुद्रजपः
सुखं रात्रिनवांशकयोरिति देवलः॥ तदपि चारु नचारु षितैर्मुखैर्व्यवहरंति
तथा वितथा यात्रा यः रात्रिनवांशकयोः रात्रिनवांशयोः अग्निहोत्रअग्नि ॥२८॥
होत्राधिपतिसुखं स्तः कल्याणं कुरुतः इति देवलो मुनिर्वक्ति देवलाचार्यः
इच्छुः कथयति॥ तदपि चारु तदपि मनोहरं॥ पुनर्वितथा यात्रा यः उष्टमनसः अरु

षितैर्मुखैरुष्ट्रवदनैः तथा नव्यवहरंति लवदन्नो वदिलग्नदृग्विनाफल
मसंततेपि करग्रहे॥ रात्रिनवांशसखिलपराङ्मुखा किमलमस्त्रगतानुगतंज
गत् केपि दैवज्ञाः लग्नदृग्विनालवदन्नो वकरग्रहे फलं त्रसमंतमिनिरे॥
विवादेलग्नेनु रदृष्टिलग्नदृष्टिविलोकनेो महतेफलाय तथा रात्रिनवांसेो
खिलपराङ्मुखाः किंतथा रात्रिनवांशपतिं किंनाड्रियंते॥ कथंनमन्यते॥ तर्हि त्रसं
एवं त्रस्त्रजगत्गतानुगतंगतमनुगच्छतितीतत्गतानुगतिकोलोकोनलोक
पार्मार्थिकः पश्यब्राह्मणा मूर्खेणाहारितंताम्रभाजनं

नवलवाधिपतीउद
यास्तयोरनिमिषार्चितचांऽमशायनौ॥वरपतिवरयोःसमवैरिणोयदितदिष्ट
फलेष्वपिफल्गुता उदयास्तयोर्लग्नास्तयोर्नवलवाधिपतीनवांशस्वामिनौ
अनिमिषार्चितचांऽमशायनौगुरुसौम्यौवैरिणौवर्त्तेमित्रेसूर्यासतौबुधस्य
द्विमृत्युरन्ध्रुःसमाश्चापरेऽइतिबुधस्यगुरुसमःतथासूरःसौम्यसितावरीरविसु
तोमध्योपरेखलयाऽइतिगुरोःसौम्योरिपुःततोवरपतिवरयोःइष्टफलेष्वपिफ
ल्गुता॥तथाहियदिलग्नपतेःसुहृत्तेनस्यात्॥ततःकन्यावरयोःकुतःस्यात्

तऽदयद्विपदांशनियामकोयवनसौहृदमाश्रियतीजनः॥इतरथाकथमस्फुर
यद्रत्नानुफलंद्विलवानवलंबते तत्तस्मात्उदयद्विपदांशनियामकोऽनु
गणवर्गःयवनसौहृदंश्रेयतां॥उदयेलग्नेकोदंडःतौलियऽमघयमदांशके
एवग्राह्यःइतिनिश्चयकारीयवनसौहृदंसुरसुहृद्गुरोकविकोविदोइत्यादि
सख्यमंगीकृतोयेइतरथाऽंसपतिसौहृदंविनाकथंकरग्रहोस्तु॥यत्स्फुनु
फलंलवानूनंवलंबते॥अंशाधारिणीवलयफलंअंशफलेनलग्नफलं अ
थरिष्फेमृत्युदिनोनयसज्ञमौतदयशःकलरासद्विभागत॥द्विपदांशधतोय

शुनश्चेतायदि हृषानमिषौ किमुपेक्षितौ॥ अथवायदि उभयमश्वमौरिपुन
रश्वनानवतः ततः कलत्रस्यऊंभस्यद्विपदतांदधतोपितुलोयवंन्यानियुनो
घटश्वनृरान्नयइतिवचनात्द्विपदत्वंविभ्रतोपिउक्षंच॥ लक्ष्म्यादाणो बल
मन्यनिदेयतस्तुतइद्विपदांनएव॥ अथनः किमागतंकथंवर्जनादोषः प्राप्तः स
उभमस्तिहस्यरिपुत्वादितितात्पर्यार्थः॥ यदिऊंभस्यशुनश्चेतावर्जनेदुःअशुन
स्यश्वनेरुपत्वंतेनयदिवर्ज्यते॥ ततोहषानिमिषौ किंउपेक्षितौ॥ हृदस्यतिःशु ॥३०॥
ष्कःमीनस्यपतिर्गुरुःयदिऊंभमशुनश्चेभणित्वानाड्रियंतो॥ ततःशुनश्चेहष

मीनोकथंनादृतो अमनुजाविति चेत्किमुशौनकोनवलवंऋषमादृतवा
नृमुनिःशुनगृहंद्विपदास्तलवःसचेत्तनयउतत्रकिमस्कउलाहृतः
कदाचिदेवंवक्ष्येसशुनधिक्स्यौनवतःपुनःहषमीनोअमनुजोद्विपदोनभव
तःइतिभणित्वेतिहतौ॥ ततःशौनकोमुनिआत्मीयविवाहपटलेऋषंमीनं
नवलवंनयांश्चकथंआदृतवान्॥ समीनःचेत्यदिशुनयद्द्विपदश्वअस्तलवै
यस्यसःशुनगृहंसौम्यक्षेत्रंपुनःद्विपदःअस्तांशौनवतिमीनस्यास्तांशःऊंभा
अतःकारणात्शौनकेनमुनिनामीनागृहीतःइतितात्पर्यार्थः॥ होड्वर्षंक्षिन्

यदि इदं कथयसि। ततो न वक्तुलाभ्यतकिमस्तुतुलाया। अस्तां शोभिषः कर्त्री
भवति द्विचरणः श्रुभनंचनवांश्चकस्तदयमेकरंतेः प्रतिपद्यतां॥ इदम
संगतमंगतविरितेजगतिनैकवशात्किलसौरुदं। तत्तस्माद्विचरणः अश्रु
नंचनवांश्चकः प्रतिष्ठितः। तर्हि अयंएकतरः एकएवपक्षपरिग्रहतां। अंगी
यतां। अंगश्रुतिसंबोधनेअहोवादिनूइदंतवश्रितंअसंगतंअसमंजसंअ ॥३१॥
घटितं॥ अतोजगतिविश्वेएकवशादेकत्रकारणेकिलतिसत्येसौरुदं॥
बकुनिर्गुणैः संवर्ण्यमहाप्रीतिः स्यात्। खचरयोः सखितायदिकारणं

१न धृतिसानितरांयचनाध्वनि॥ कलशासिंहनवांशपशत्रुतापरिणमत्कनयोरपि
शास्त्रयोः खचरयोःयद्योः सखितामैत्रीकारणंसासखितानितरांय
वनेष्वपियवनशास्त्रेष्वपिध्वनतिपरिस्फुरति। इयंयंसखितासर्वशास्त्रस
म्मतायाकलशासिंहनवांशपशत्रुनाऊंनसिंहनवांशपतिशत्रुत्वमुनयोर
पिशास्त्रयोःपरिणमति। ऊंनसिंहशत्रुत्वंशास्त्रद्वयंमपिमन्यते॥ इहत्वंयवनं
च। अथतयोःसमसशसुरुत्पथःकथमस्तूद्भगतिःसचनैकधा॥ इहहि
लभगतान्यनुमेनिरेतदखिलैःखलखेटगृहाणोऽपि अथतयोःउदया

स्त्रयोःममसङ्गमुक्त्यथःसमसङ्गकसख्यमार्गःकथमस्तुङ्गमगतिःसचनएक
धाऽनेकविधानस्मादखिलैर्ज्योतिर्विद्भिःस्फुटंविवाहलग्नेखलखेट
गृहाणपिलग्नगतान्यनुमेनिरेऽनुमतितानिलग्नंकुरुयंदुर्क्षेपिपरंनवो
रःसुनर्क्षजोग्राह्यः इतिउलाजिनुमचमदाधनुःपथमखंडमखंडफलं
जगुःसततमस्तेपतिर्द्विषदीश्वरंनवलचंबलवंध्यपतिंत्यजे इतिकार ॥३२॥
णात्उलामियुनूःकन्याधनुःइर्वाईचनवांऽत्रखंडफलजगुःसंज्ञुणीफलदं
कथयंतिस्मइवाचार्याःएवंविधंनवलवंनवांऽत्यजेत्॥किल•सततंअस्त

पतिर्द्विषदीश्वरंऽस्तपतिनासहद्विषत्इश्वरोयस्यसःतंनवांऽस्वामिनऽत्र
स्तस्वामिनश्चतत्रवैरंननवतितथाबलवंध्यपतिंत्यजेत्॥बलवंध्योऽब
लःपतिःस्वामियस्यसतंयस्यनवांऽस्याधिपतिःपुनरपिऽस्ताधिपतिःपर
स्परंवैरंस्यात्पुनःऽधिपःऽबलोनवतिसएवनवांसःनादरणीयः
लवःपतिःऊरुतेलवलग्नयोःपतिमूर्तित्रिवसुव्ययविन्नगः॥नवलवास्त
पतिःचतिर्दंतिस्तनूमृगदऽश्चतद्दुनयोस्तदा लवपतिःऽंशास्वामी
लवलग्नयोःत्रिवसुव्ययविन्नगःसन्नूपतिमूर्तिंकुरुतेतयोर्द्विऽष्टंत्येनदृश्य

वेत्तातथास्तनवलवास्तपतिःनवांशस्थोस्तपतिःसप्तांशदस्तथोस्तस्यांश
स्तस्यलग्नस्यचत्रिवसुव्ययविशगःमृगीदृशःकंन्यायाःमृतिंकरोतिःउक्तं
च॥अंशपतेरंशोदर्शनीयःअंशास्ताधिपतेरंशास्तोदर्शनीयःअंशपते
र्लग्नदर्शनीयोंअस्ताधिपतेर्लग्नास्तोदर्शनीयःउक्तंच॥उदयगतनवांशः
वेशदृष्टेयुक्तोवानभवतियदिमृत्युःस्यात्तदानींवरस्यापरिणयसमयेचेदेव
मथौस्तोदयांशःस्वपतिसहितदृष्टोमृत्युकारीचवर्धं उनयदृक्फलदाब॥३३॥
लदाद्यूतोलवहुद्धृतेकियहनतां॥तद्दिकेवललग्नदृशःफलंसकलितंकलि

यवनेश्वरैः उनयदृक्उदयास्तदृष्टिःबलदाद्युतःसबलत्वात्फलदान
वति॥पुनःस्वदृक्यत्रऊनतामुद्धृतोहीनतांदधतीतथाकेवललग्नदृशःफ
लंयवनेश्वरैःसकलितंकलितांखंडीकृतमेवगतंअमंन्यत स्पृशतिकिं
चुकदाचिद्दृश्यतामवयवोवयवंन्यविलोकिते॥अथहिकेवललग्नदृशांनत
नूमतमतर्कसदंसमुपास्महे अवयविनिअंगीनिअचलोकिते॥अथ
हिकेवललग्नदृसतिअतिअतित्रेअवयवःअंगंकितकदाचिदवय#
तांस्पृशतिअहोलग्नदृष्टिसतिअंशःकिंअदृश्यतांस्पृशतिइदमुक्तंकि

वलग्नदृग्गतन्मतंनसमुपास्महेनमन्यामहेनाश्रयामि।किंन्वेतंयतःअतर्कसहं
तर्केनसहतेविचारयतांनदस्माकंमतेनायाति तनुनवांश्चकमंशपतिर्नि
जंकलयातीहविलग्नविलोकने॥यमविलोकयतेसतनोष्टयकृयदितद्दृष्ट
लायजलांजलिः स्वर्वपङ्क्तीआह॥ननुअहोअंशपतिःइहलग्नविलोकनेनि
जमंशंनविलोकयति।अंशपतिःयेअंशंविलोकयति।सकिंतेनोर्ध्वान्दृष्टयग
स्तिायःप्रथकृततःइष्टफलायजलांजलिर्दत्तः अथैवंगास्तिचेन्ननुपश्य ॥३४॥
तानतुमत्साचधिपेननिरुपितः॥हृदयहारहरोवमृगीदृशःप्रणयिनातरलस्व

रलद्युतिः सनवांश्चेन्नदृष्टयगास्तिमध्यएवर्त्तते।ननुअहोअंशदृष्टिवादिन्
ननुपश्यतांअधिपतेरसावपिनवांशेपिनिरुपितोनिरिक्षितःस्यान्नइत्यर्थः ।३ ना
तनुपतिस्तनुमस्तमयास्तपोयदिनपश्यतिनपतितद्धुतं॥इतिपरंपरमत्रमतेप
तेस्त्ववतरोऽवतरोऽंशानिः = तनुपस्तनुंलग्नपतिलग्नयास्तंयदिनपश्यति
ततःतद्धुतंनान्योद्भुतंफलंनपश्यति।परःकश्चिन्नूपरंकेवलंशतिवक्ति।कोपिइत्थंक
थयति।तन्नलग्नदृष्टिःलग्नास्तदृष्टिश्चविलोक्यते।ततःअत्रमतेस्ववतरोअंश
पादेपवर्त्तइतिखेदेरोदिनानिरिवपतेन्नततःअंशस्यकोमार्गस्यात् ज

ननलग्ननयोर्मृतिस्त्रासिउमृतिगतस्यचरात्रिनवांशकाः॥तनुगतायदितत्तनुते
वधूरतिलकातिलकायज्जलांजलीन्॥ जननलग्ननयोर्जन्मरात्रिलग्नरा
श्योःमृतस्त्रासिनुःअष्टमस्थानेस्थितस्यस्थरात्रिनवांशकायदितनुगतानवंति
ततःवधूतिलकरहितासतीतिलकायज्जलांजलीन्ततनुते॥नर्तुस्तिलकमिश्रमु
दकंजलीन्विस्तारयति॥उक्तंच॥जन्मर्क्षेजन्मलग्नाद्यःखेचरोष्टमरात्रि
गः॥लग्नवर्त्तिविवाहेसौम्यनोपिनशुभावहः॥जन्मर्क्षेजन्मलग्नाभ्यांयोरंध्रे ॥३५॥
शावयाष्टमौलग्नेतांश्चरदंशाश्चतद्राशीनपिवर्जयेत्॥इतिविवाहपटले

व्यलिवृषंजननर्क्षेविलग्नयोर्नवनमष्टमभग्रहितंत्यजेत्॥सहिपुलस्त्यमतेन
तदीयनातनुसमेतिसमेतिनदूषणं जन्मलग्ननर्क्षेविलग्नयोःजन्मरात्रि
जन्मलग्नयोःअष्टमंनवनंचभग्रहितंलग्नगतंत्यजेत्॥किंतुतौ॥वृश्चिकवृषव
र्जंवृश्चिकवृषौनत्याज्यौ॥मेषादष्टमेवृश्चिकंवृषलायाःअष्टमोद्यूःसपद्मपु
लस्त्यमतेनपुनस्तदीयनातनुसमालग्नसमाना॥लग्नपतिःअष्टमपतिश्चएक
एवकारणात्दूषणंनसमेति॥दंपत्योर्जन्मभाजन्मलग्नाद्वानदेयंवादशाष्ट
मं॥ चरलवंचरवेन्नगमुस्तजेन्मृगनुलाधरोमृगलक्ष्मणीयुवति

रत्रनवेनवतकौलुकामदनवत्यनवत्यजनोन्मुखी मृगानुसाधरगोमृगलग्न
णीमकरतुलास्थिचंडेचरवेन्मगंचरलवंचरराशिस्थंचरनवांशमुस्थजेत्परि
दूरेत्वाचरलग्नेचरांशेचरस्थिचंडेलग्नंनयाचांचरचतुष्टयमध्येमकरतुलास्था
एवचंडेलग्नेचंडेलग्नंनवतित्रत्रचरसमवायेनतकौलुकापरिणीतायुवतिः
मदनवतीत्रतीकामातुरासतीत्रनन्यजनोन्मुखीत्रनवस्यइर्वस्यनर्तुःत्यज ॥३६॥
नेउन्मुखीनवेत्वासज्जास्यात्॥अथमोदंपतिंविद्यापत्यंतरंकामयेत्॥उक्तंच॥
चरराशिगतेचंडेचरलग्नेचरांशके॥द्वौपतीसेवतेकंन्यासुक्रदृष्ट्यानसंशयः

सुखगृहंसुखरुक्ततनुजनोरबलतासबलैःसुखकर्दनैः॥अपितयोव्यय
नंव्ययनंत्यजेद्यगतबाधनकारणकारिणः तनुजन्मनोजन्मलग्नजन्मरा
श्योःसुखगृहंचतुर्थंवेन्मसुखकर्तृनिर्गृहैःत्रबलतासबलैःबलहीनैःसुख
रुद्वचतित्रमंविनात्रयेत्॥योयोभावःस्वामिदृष्टोयुतोवाइष्टंचेन्नभवतित्र
थतयोस्तनुजन्मनोर्व्ययनंत्रादनंगृहंव्ययनंगलक्रवतित्रसहयनोत्पादय
तिचेद्यतिधनकारिणोग्रहाःविगतबाधनकाःविगतंबाधकैनंयेषांतेत्रपरैर
जिताःसबलानभवंति त्रशुभलग्नेखलगःखलयोन्नकोजनुरनेहसिमे

हसितांसुगो॥तनुगतेपित्रिवंयुवयोषयोबलवतोनन्नयंक्वचित्
योऽंशकःजनुरनेहसिजन्मकालेऽशुभऋक्षवगोभवति।क्रूरग्रहाश्रितःस्या
न्नहास्मिन्नशुभेशेऽयोग्येशेसतांशुगोचंद्राश्रितेतनुगतेपिवालग्नास्थिते
पिवायुवयोषयोःपतिपत्नोःत्रिवंनस्यात्।कल्याणंनभवेन्नापुनःसर्वथाविंब
ऊनाबलवतोबलिष्टात्सबलान्नबलवतोऽंशतःक्वचिन्न्यूनोपिनयंनन्नवे ॥३७॥
न्न॥अतोविवाहलग्नेऽंशसबलएवगृहीतःसकलमंगलानिसाधयति
अनुजनुर्मृतिगोमृतिपञ्चयःसतनुगस्तनुगस्तनुतेनशुभंक्वचित्॥इतिवि

वक्तिरियंफलदासदासदृहसिध्यतिचेत्समयस्फुटः अनुजनुजन्मका
लेयःमृतिगोऽष्टऽष्टमेस्थःमृतिपञ्चाष्टमस्थानाधिपश्चसतनुगमुत्रिस्थाक्व
चित्शुभंफलमतनुतेनविस्तारयति॥इतिअमुनाग्रकारेणइयंव्यवक्तिए
पविचारःसदाफलदास्यात्।चेत्यदिइहविवक्षौससमयःजन्मसमयोवि
वाहसमयश्चस्फुटःबकुतरःसिध्यति।निःसंशयोज्ञातोभवति।समयोय
दासदासवीविचारशुद्धि

अरिपराक्रमभावविं

नाशगोरविरविश्रमसौख्यसुतार्थदः॥मदनमूर्त्तिरायःशयसंयुक्तेमनदशाम
शनिःशनिराऊवत् रविस्त्रीर्थःअरिपराक्रमलाभविनाशगाःअरिषष्टे
पराक्रमेहतीयेलाभेपकादशेविनाशेअष्टमेव्ययसुस्थितःसन्बलयात्अवि
श्रमसौख्यसुतार्थदोनवतिअविश्रमेणव्ययेनसौख्यंसुतान्अर्थंचददाती
तिनथामृगदृशांस्त्रीणांशयसंयुक्तेपाणियुक्तेमदनमूर्त्तिरायःसन्बलम ॥३८॥
स्तुःअशनिःवज्रतुल्योभवति॥शनिराऊश्चस्तूर्यसमानौगणनीयौशनिरा
ऊस्वशनिऊवत्नउक्तंच॥धात्रिजोविक्रमस्थोरिपुभवनगतोमदस्थलाभ्य

राऊःशतिविवाहपटले त्रिधनलाभगृहेषुशुभःशनिनिधनमूर्त्तिरिपुषति
गर्हितः॥अशुभशुक्रसखःसखनत्यसूनुदिनकरोनकरोनकरोतिशं॥ अ
दःएतेषुस्थानेषुशुभःशविविवरणमाहशनीचंद्रःत्रिधनलाभगृहेषुशुभः
कल्याणंकरोतितथानिधनमूर्त्तिरिपुषुअतिगर्हितःअतिशयेननिंद्यः॥
तथाशनीअशुभशुक्रसखःसन्असून्प्राणान्खनतिविनाशयतिअशु
भैःक्रूरैःग्रहैःशुक्रेणचसखःसहितःअपरंसचंद्रःदिनकरोनकरःएतेनदिन
त्रयंक्षीणःशनीशंसुखंनकरोतिक्षीणःशनीवर्ज्यः अवशिजःस्त्रिन

वारिषुवृश्चिकेमतिकरोमतिमूर्त्तिमदाश्रितः॥ इहनौयुजिजीवहनंविनाच्च
तनयातनयामिषसुखवधूः अवनिजोनौमःस्त्रिनवारिषुवृतीयेऽब्द
षष्टिच वृश्चिकेनवति। तथासनौमःमतिमूर्त्तिमदाश्रितः। अष्टमंलग्नंसप्त
मंआश्रितःसन्मतिकरोनवति। एतेषुस्थानेषुमृत्युंकरोति। इहनौमिनौ
युजिदशमिसप्तमेजीवहनंविनाच्चतनयातनयान्वष्टासतिवधूवनितात ॥३
नाथमिषसुखवति। सुखिनीनवतीत्यर्थः व्ययगृहंविरहव्ययहिमांशुजः
सकलवेश्मसुवेश्मसुखार्थदः॥ सनियतंविदधातिवधूवरंयूमकरेंगित
मकरे

मृत्कगः हिमांशुजोबुधःव्ययगृहंविरहव्ययदःसंत्यक्तासकलवेश्मसुख
सुखार्थदोभवति। सबुधःनियतंनिश्चितंमकरेंगितमृत्कगःसप्तमाष्टम
स्थःसन्वधूवरंयमरेविदधातिमृत्कहस्तिकरोति गुरुरनंत्यमदेषु
मुदश्रियंसृजतिकालगृहेगृहनंगदः॥ अशुभन्नमकरेपिकरगेहनृग
राजगतोजगतोहितः गुरुर्हृद्रुग्मतिः अनंत्यमदेषुदादशसप्तमवति
रिक्तेषुमुदःश्रियंसृजतिमुदोहर्षः श्रीलक्ष्मीर्ददाति॥ पुनर्विशेषमाह॥ अ
परंकालगृहेनंगदोभवति॥ कालगृहमष्टमंसगुरुःमकरेपिअशुभन्न

कवति।तथाकरेग्रहेपाणिग्रहेमृगराजगतःसिंहस्थःजतौगेविश्वस्यहितोनभव
ति॥उक्तंच॥गमनवपनदीक्षाव्यवेश्मप्रवेशो व्रतमखकरपीजानीष्टदेवप्र
तिष्ठा॥हरिगतसुरइज्यजावकुर्यान्निजंतुजैर्यदिबकुतरमायुर्जीवितेचित्र
वृत्तिः सहसपत्नेनिमीलनमन्मथःप्रथमदेवगुरुर्गुरुनीतिष्ठवा।वदति
शेषगृहेषुमहोत्सवान्व्ययगतःसमतांसमतांतरात् प्रथमदेवगुरुश्चुक्रः ॥४७॥
सहसपत्नेनिमीलनमन्मथःसपत्नेनष्टेननीमीलनेनाष्टमेनमन्मथेनसहितःस
हितःसन्गुरुनीतिष्ठहुतिगुरुर्वीनीतिंनयंकरोति॥तथाशेषगृहेषुमहो

त्सवान्वहुतिकरोति।सशुक्रव्ययगःसन्समतांतरात्समतांकरोति।मतांतरेवं
प्रापयति स्वंस्वतानुरोहिणिमित्रयोर्ईश्वरधराविधुरांकुरुतेवधूं॥ऋतिश
रांशमितंस्मरन्नेतयोर्गृहमपुण्यमपुण्यमिवत्यजेत् तनुरोहिणिमित्रयोर्ल
ग्नचंद्रयोःस्वस्वऋक्षात्क्रूरग्रहर्क्षगाडरधरावधूंविधुरांकुरुतेविकलांकुरुते॥
तथातयोःतनुचंद्रमसोःस्मरन्नेसप्तमेनवनेश्चैतिशरांशमितंचतुःपंचाशत
मंशंपरिमितांऋपुण्यंक्रूरग्रहंऋपुण्यमिवपापिनमिवत्यजेत्॥यदुक्तंराजमिं
डऊजज्ञानवोक्षगाश्चंद्रोनशुभदानसिंदवःलग्नमिंडमपिपापमध्यगंष

—धमानेविलग्नपत्यजेच्च ... क्षिपतिसप्तदिनान्युदयास्तयोःसुरगुरुश्चन्नयुश्च
गतेष्यतोः॥ इदृग्युगेपियुगस्यकरग्रहःस्फुटमंगलदोगलदोजसि॰ सुरगुरु
र्दृहस्पतिःन्नयुःशुक्रःउशनागतेष्यतोःउदयास्तयोःऋर्वमनुपश्चान्नसप्तदिनानिलंघ
क्षिपतित्यजतः॥तथेदृग्युगेपियुरुभार्गवःयुगेगलदोजसि॥गलरुजोयस्यतन्न
तस्मिन्ननिर्बलेयुगस्यवधूवरस्यकरग्रहस्फुटंऋमंगलदोन्नवति॥ऋतोविवा ॥४९॥
हेगुरुबलंविलोक्यं त्रिंशुजरत्नमहान्युदयास्तयोर्दन्नाचउदन्नाचांगिरसः
स्फुरं॥उन्नानसोदन्नपंचन्नपश्चिमेगतिवन्नात्रिदन्नाद्मपश्चिमे ऋंगिरसो

गच्चस्यतेःउदयास्तयोःदन्नाचउर्दन्नाऋहानित्रिंशुजरत्नंभवति॥तयोन्नानसःशु
क्रस्यपश्चिमेदिग्गोगतिवन्नाऽदयेदन्नादिनाद्दनित्रिंशुर्त्वा॥ऋस्तेपंचदिनानित्रि
शुर्त्वंदन्नाद्दंभवयस्त्वंउक्तंचाश्रीपतिः॥शुक्रःनःत्रिंशुरहस्त्रितयंसितस्या
स्तपश्चाद्दन्नाहमिदंपंचदिनानिहडुःइति ग्रहमणिजीवलयोदयन्नासिना
मुडुपतेरितिपंचबलीविना॥परिणमंतिफलानिचलग्नुवांशुभविरंचिविरंची
क्तांन्यपि ग्रहमणिजीवलयोदयन्नासिनांग्रहमणिःसूर्यःजीवोगुरुःसवृषति
लग्नपतिश्चउडुपतिश्चेंडुःएषांपंचबलिंपंचानांबलानांसमाहारःपंचबलीत्

षांपंचानांबलानांपंचकंविनाचलन्तुवांस्त्रीणांविरंचिलानन्यपिफलानिभुनवि
रंचिभुनरहितानिपरिणमंतिनिफलानीत्यर्थः॥ ८ व्ययगृहंबुधभार्गवजीव
युक्तनयदिनैःऊलमित्रजनेष्वपि॥ऊपणतानरनारंजनेत्रयोरितिनग्नक्रमते
क्रमतेमतिः व्ययगृहंयदिबुधभार्गवजीवयुक्तनभवतितदाकुलमित्रजने
ष्वपिनरजनीरजनेत्रयोःपुरुषस्त्रियोःऊपणतानभवतिइतिसंक्रमतिःनक्रम ॥ ४२॥
ते॥एवंनग्नक्रमतेमतिर्नमन्यते
कंन्यकावितरणायइपुरुषःपात्रमात्रमितिनैदंबलं॥केचिदस्यवि

तर्कंतिकोविदाःकोविदांकिलकरोउतन्मनः कंन्यकावितरणायकंन्यात्रद
तायपुरुषःपात्रमात्रमितिकारणात्केचित्कोविदाःपुरुषस्यैंदंबलंनवि
तर्कंतिनविकथंतिकंन्यैवंचधानन्नुताननरःतन्मनःकिलअहोकोविदां
करोउताकोजानाउ इदंयदितदापरिग्रहयाहिणीस्यकिमपिपपंचितैः॥
सांग्रनाडीगणयोनिशुद्धिर्नेर्जन्मलग्ननवनवयाष्टमैः यदिइदंग्र
मस्तिपात्रमात्रंतात्किमपिनविलोकतेतदाअस्यतिग्रहयाहिणःपुरुष
स्यसांग्रनाडिगणयोनिशुद्धिर्निर्जन्मलग्ननवनवयाष्टमैरनिःपपंचितैःवि

स्तैरेकमर्थंत्रितयंगृह्णातीत्येवंशीलः दंपत्योर्जन्मनाजन्मलग्नादंत्याष्टम
स्थितंलग्नंवर्ज्ययत्तस्तद्द्वितन्हानिमृतिपदंएतत्सर्वपुरुषस्यापिकथित
मस्त्रिस्त्रीतोऽरस्यापिचंद्रबलेविलोक्यं लग्निकोनबलवःपुमंश्चेत्तत्तत्ता
मिनानयदियुक्तवीक्षितः॥संगमंदिशतिदीर्घनिऽयापत्युरिंतनुकामगोय
दः चंद्रलग्नतःसप्तमगोग्रहःपत्युर्दीर्घनिऽयासहसंगमंदिशतीपनिर्वि ॥ध्रु॥
नाशयतीत्यर्थः॥उक्तंच॥कुरुतेवाऽदिवासौम्यास्तमाश्चंद्रश्चरेचरः॥एकोपियदि
जामित्रेपत्युःप्राणहरोभवेत्॥ चंद्रमस्युपचयात्परिच्युतेचारुगोचरचरैःप

रैरपि॥कर्तुरायतिशुभंसभंगुरंनिर्दृशंत्यसितसौनकादयः॥ चंद्रमस्युप
चयात्परिच्युतेत्रस्तसतिपरैर्ग्रहैःचारुगोचरचरैरपित्रसितोसौनकादयोः
मुनयःकर्तुःपरिणेतुःआयतिशुभंपरिणामशोभनंसंभुरंभंगान्वितंनिर्दि
शंतिकथयंति एवमादिफलवादिनांमैवंफलमुच्यतिकिंनुते॥नानु
रूपपचयेनजन्मतोयन्मतोऽस्मिशुभादिष्टमेवनः एवमादिष्टवेक्षिपक्षा
रेणफलवादिनोशुभाशुभसूचकाःबुधाःनणांपुरुषाणांऐदंबल्यंकिंनउच्य
तिकथंनवांछंति॥अथन्यत्रापिपुरुषाणांफलंनिर्दिशंतीचंद्रबलमेवकथंन

विलोक्यते। तथा नानुरपि नऊन्मत्तः पुरुषऊन्मत्तस्माऽपचयेत्रिषऽेकादऱ्यादश्मा
स्पुपचयनवनानितिषुवर्त्तमानःशुनश्छदितिऊन्मतोकंतन्नोस्माकमिष्टमेव
नत्रिवर्गपतिनानरेणचेत्कंन्ययान्नत्रिबलंकिमाप्यते॥दीयतेयदीहगो
महीमहीष्यादितस्यदित्रितर्हितद्बलं तदेवन्यूयेदीऽयतेत्रिवर्गपतिनान
रेणचेन्नत्रिबलंनाप्यते॥धर्मार्थकामकारिणापुरुषेणचंऽबलंनऋाप्यते॥त ॥धऽ॥
र्हिकंन्ययाकिंत्राप्यते॥तर्हितस्यगवादेःतद्बलंचंऽबलंदत्तांकथय ईं
ऽरिंऽवदनानुगंफलंयच्छतीह्युवतीत्रह्योयतः॥तन्नणीमपिकथंषऽेष्टमःखं

ऽथत्ययमस्तुनऋस्तुतिषु यतःकारणान्नईंऽश्चंऽुयचतियद्दतिकारणा
न्नईंऽवदनानुगंफलंयच्छति॥ईंऽवदनास्त्रियःतदनुयायिफलंददातियऽ
ष्कं॥स्त्रीवपतीबुधसौरीचंऽासितीयोषितांनणांशोषाःयतस्त्रीलाभेवफलदः।
तत्कथयाऋयंचंऽःस्तुतिषुजन्मसमयेषऽेष्टमःसन्ऋस्तुत्राणान्नकथंषं
ऽयति।तस्मान्नपुरुषाणामपिफलदायीभवति होरयापिहिमरश्मिरष्ट
तः स्त्रीलेषुसुनफानुदिषु॥ऋत्रिराद्बलुलेपितारकांतारकापतीबले
बलीयसी॥ होरयापिजातकेनापिसुनफादिषुपुंस्फुलेषुहिमरश्मिश्चंऽः

आदतः उक्तं च ॥ रविवर्ज्यं द्वादशगैस्तु फाल्गुनी द्वितीयये सुनुफा उभयस्थिते
रधरादेर्मध्यमसंज्ञेतरतोन्यः तथा अत्रिः ॥ बकुलेपि लग्नपङ्क्तिपतिरकापतिवि
बलेसतितारकांपतिबलीयसिमाह ॥ लग्नेतारबलीयसीतिवचनमस्तितया
पिचंद्रबलसत्येव योषितिविकलवर्ष्मणिप्रियेतोत्वलिस्त्रियमियेषका
र्यिणी ॥ अस्तिकिंतनपतिः पतीपतांसान्यथाघटयितुंपटीयसी योषितेत्रवा
सस्त्वेतयाविकलवर्ष्मणिविकलशरीरेप्रियेनशरीरितोत्वलिमुनिः स्त्रियंकार्य ॥४५॥
कर्त्रीइत्येषवेछुतां कथयामास तर्हि अस्त्रइछुंनवदुपुनः सापतिः प्रियतां

नर्तुः प्रतिकुलतामन्यथाघटयितुंविपक्षीकर्तुंनपटीयसीनक्षमाकस्याप्यप
रिनशरीरविरुद्धेवनितानुकूलापिकिंकुरुते ॥ उक्तं च ॥ अतिविकलशरीरेप्रे
यसियोषितेचशुभवतिबकुलकर्तुंसर्वकार्याणियोषाशक्ति क्रीयमेतिब
कुलेसकेवलंनैवनपतितमामभावस्तनू ॥ नास्तिचेषयदितत्रतत्कथंतत्र
नाजनिषुरिष्टरोऽतुता अपरंविशेषमाह ॥ सचंद्रः बकुलेलग्नपङ्क्तेकेव
लंक्रीयेतिअभावसन्नपित्रभावदृसंज्ञोरार्थः रविणासदृवसन्नभावा
स्यायामपिनैवनपतितमांअत्यर्थंनविनपतिः क्षीणेदुर्बलेयमाराःपापा

इतिवचनात्चेत्यदित्रमावास्यायांएषनास्तिततःजनिषुःजनसपत्नेतकुला
रिष्टरोगाकथंततोरिष्टमपिनदद्यातितस्मादिष्टबलंसर्वदापिविलोकयेत्तो३
कंचासारावल्यांक्षीणेचन्द्रेनिधनेपापैःकेंद्रेषुमृत्युसंस्थेवाजनवतिविपत्ति
रवश्यंयत्नाधिपतेर्मतिंचेत्तत् पार्श्वेनिजपतोःकुटंबिनीडबलेपितद
निष्टकार्यकृत्यातारकापिचन्द्रेनुकूलतासंजनवेत्तपक्षपातीनी
कुटंबिनीस्त्रीपार्श्वस्थेसमीपस्थेनिजकर्तोरात्मीयेनबलेडबलेपितदनिष्ट
कार्यकृत्तनवतिरन्मतंनलंघयतितथातारकापिचन्द्रेनश्वंरस्यत्रनुकूलता

॥४६॥

उडुनाथेसंजनवेत्तपक्षपातिनीनवतिआत्मीयंसुंदरत्वंअत्यर्थंदर्शयतिउ
न्माकयार्सपदयोव्ययस्थेतिप्रकारेणविलोक्यत्रिपंचसप्तवर्जितायद्वाः
यद्विराहुमि
द्रोनराऊरित्याहुतांडवितबाऊरुच्चकैः॥सिंहतास्मृतिसहायिनीवदत्य
त्रत्रयविद्याधिनीश्रुतिः संक्रमसंध्यानयनायरव्यादीनांमध्यमागतयः
कलाविकलाश्चअत्रबुधसितयोःक्षीघ्रनुक्तिरेमेतद्बुक्तिसुमध्यमारविनु
क्तिरेवाअथवासर्वग्रहाणांसानुक्तिनामानमात्रंगतिष्टनाडिगणितावस्था

होरा॰॰ सर्वङ्कनाडीविऽताकलाद्यां॥ मुनैर्हीयुक्तंसकलाग्रहसुः षष्ट्याहृतेष
ष्टग्रतेषुलब्धिः अत्रऋक्षंत्रश्विन्यादिगतनक्षत्रसंख्यागुणितान्यष्टग्रा
तानिमेलनीयानिराग्रयोर्वागतर्क्षजाःषष्टिगुणाःषष्टग्रतेषुनाऽवकाःसर्वङ्कि
नाड्यऽतिसमुक्तयःस्यष्टग्रहाःपंचांगपत्राऽत्यद्यंतोव्यवहारमात्रार्थं
प्राचींकुंकुमचर्चितामिवदिग्रंमुक्ताफलस्त्रग्विणीकौसुंभांशुकभासिनीमि
वरौप्राचेतसीदर्शयन्॥यावद्यातिकरग्रहंसदृविःसंध्याऽरुंगीदृग्गता ॥ध्रु॥
वन्मंगलमंगलग्रसुरभीरिणीःकरंग्रऽक्तः अथगोधूलिकंलग्नमाह॥

यावन्नविःश्रीसूर्यःसंध्याऽरुंगीदृग्गासहकरग्रहंयाति।संध्येवकुरंगीदृक्
कामिनीतयासहकरैःकिरणैःकरग्रहः॥अथचासांध्येवकन्यातयासहपाणि
ग्रहणंप्राप्नोतिकिंकुर्वन्प्राचींदिग्रंकुंकुमचर्चितामिवऽकुंऽमारक्तामिव
रक्तांदर्शयन्॥दिवंमुक्ताफलस्त्रग्विणींदर्शयन्॥मुक्ताफलानांस्त्रग्माला
विद्यंतेयस्यांसातां॥अपरंप्राचेतसींवारुणीदिग्रंकौसुंभांशुकभासिनींमि
वदर्शयन्करग्रहेकिलकाचिच्छ्वेतसूत्रामाऽकुंकुमानुलिप्तानवतिका॥
श्वेतमुक्ताभरणभूषितास्युःकाश्चित्कौसुंभकवासोविभ्रतितोवक्तालं

करंगृह्णतःपरिरंभेऽमंगलंनवेत्यविंदुतस्यांगलग्नंशरीरलग्नासं
सक्तासुरत्नेःकामऽघायारेणवःपरागायस्यसतथा उल्कैर्णतर्णकवि
लोकनवल्गुवल्गुपानस्मेऽुषितऽर्धरधेनुधूलीः॥गोधूलिर्गोपटथकूऊनासजनि
मग्न नांदोषैर्मर्द्धीरपिलग्नमन्येः॥ गोधूलिःगोपटथकूऊनांगोधूलिकलयं
स्रजति॥उल्कैर्णीःमाहसंगमायउन्मनस्कोयेतर्णकाःवत्सास्तिषांविलोकननि
तंवल्गुचारुयथानवतिवलांतल्वलंततोयेनस्तयाऊर्ध्वसिनेःउद्सिताःउप्य ॥ध्रु॥
सिताःउत्सुकाऽर्धराधर्नुमन्वकायाधेनवस्तासांधूलिःकिंवसिऽलग्नंत्रये

र्मर्द्धीरपिदोषैर्नलग्नं॥वत्सोत्सुकधावधेनुषुरोधुतरजसाविरसिऽतेतस्मिंसु
समयेलग्नंगऽतोमहांतोपिदोषाःक्षुद्यंति गोधूलिकेपिविधुमष्टम
षष्टसूत्रैर्यन्नोचयंतितदयंस्वरुचिप्रपंचः॥पंचांगशुद्धिमयमेवविवाहुधि
ष्ण्येर्यस्मादिदंसततमस्तमगेपतंगे गोधूलिकेपिलग्नेयत्केचनज्योति
र्विदःविधुंचंद्रंत्रष्टमषष्टऽस्त्रैर्नोचयंति॥उक्तंच॥ऽस्त्रैर्षष्टाष्टमःस्त्रीव
र्ज्यःतस्मादयंस्वरुचिप्रपंचःनिजकपोलकल्पितोविस्तारः॥स्वेछयैवना
षंतेतेवयंमन्यामहेतर्हिकार्यंविवाहुधिष्ण्येःपंचांगशुद्धिमयमेवलग्नंनव

तिः॥तिथिवारनक्षत्रयोगकरणानिपंचांगानि॥अन्येदोषाःकथंनत्यज्यंते॥त
त्कारणमाहाथस्मादिदंलग्नंसततंसज्जमंगेपतंगेसूर्येनवतिनत्रान्येदोषाः
कथंचित्यज्यंते नांशोनलग्नमिदृष्टयुतंस्वनत्रीनाकारसौरतमसाम
पिसंगसंगः॥किंचंडचारनयमेकमिहास्तुकिंचिन्नात्रप्रमाणवचनंकिमपि
श्रुतंन अत्रगोधूलिकेपिहिपदोनविलोकतितथास्वनत्रीदृयुतंलग्नंन
रीक्ष्यं॥अकारसौरितमैसामपिसंगसंगोनारविनोमत्रानिरीक्ष्यनिरनिलग्नं
नन्नज्ञेन॥किंएकंचंडचारनयंसूर्यिषशष्टमचंडनूक्थंनयमस्तु॥किंच ॥धुरा

अत्रास्मान्निःकिमपिप्रमाणंवचनंनश्रुतं सार्कंशनौविरविचित्रस्थितं
डिरुनौतत्केवलंकुलिकयामदग्धोपलंनात्॥प्रायेणसंकरनवामशुभनक्षत्र
क्रूरक्षणेषुशुभलग्नरपीडनंस्यान् शनौशनिवारेलग्नंसार्कंग्राह्यंस
विद्वबिंबेसतिलग्नंग्राह्यंचित्रस्थितंडिरुनौविरविरुसूर्यरहितंगुरुवारेश्रवण
मितिग्राह्यं॥उक्तंच॥क्षीणंचंद्रंदेवज्ञाकिवारेविष्टिंक्रूरोपेतनानिष्टयोगात्॥
संक्रांतिंचारुंग्राडिंद्वेषेषुन्नस्तंसूर्यंचास्तंयातिगोधूलिकाख्यं॥तदुक्तं॥केव
लंकुलिकयामदग्धोपलंनात्शनौसूर्यास्तेकुलिकं॥अतएवसार्कंशुरौसति

रवौ अर्द्धघट्यः। अतो विरविघट्यार्द्धं॥ तद्दर्जनं कुलिकार्द्धघट्यग्रेः त्रयेणसंनवां
ष्टयकृजनानां। अशुनर्द्धपङ्क्तकुरङ्गेषुकरपीडनंशुनऋतस्यात्। ष्टयऊनानां
अशुनेषुशुनंस्यात् अत्रोनयत्रघटिकादलमिष्टमाऊर्ध्वंस्तदंबरमणे
रपिनार्द्धबिंबः॥कालागीलानियतेयेनपनार्द्धबिंबेवेलाव्यवस्थितिरियंरचयांब
भूवे अत्रगोधूलिकेऽन्यत्रऽर्वपश्चादपिघटिदलंइष्टमाऊः। तद्नाडी
द्वयंअंबरममणेः औस्तूर्यस्यत्रऽर्द्धबिंबाद्ग्राह्यं॥ इयंतपनार्द्धबिंबेवेलाव्यवस्थि ॥५॥
तिः कालागीलानियतेयेरचयांबभूवे

चैत्रेमासिप्रतिपदितिथौवासरेर्कस्यसर्वैर्मेषादिस्थैर्गगनगति
निर्नुनवस्वःग्रहर्क्षैः॥एवंपौषोमृगमुखसरेवेनास्तितस्यान्नचासावुक्तःश्रेया
न्परिणयविधावित्यमासोस्तिनस्मात् चैत्रेमासिप्रतिपदितिथौअर्कस्यवा
सरेसर्वैर्गगनगतिनियैर्मेषादिस्थैर्नुनवःस्वग्रहर्क्षस्थैलोकोत्पन्निर्जाता
गर्न्नाविर्नावोबभूवु॥एवंमृगमुखसरेमकरस्थैर्नास्त्वातिपौषःसएवमासस्या
न्॥दत्तमोमासः। दत्तमोरात्रिः अतःकारणात्असौपौषःपरिणयविधौश्रेया
न्नउक्तः॥ अतःचसयमासान्पौषिविवाहेनयोग्यः।तस्मादित्यमासोस्तिचेऽ

मासोत्तमः उर्कं चानित्यसितादेरुदयात्तन्नोर्दिनमासवर्षयुगकल्पाः सृष्टा
दौ संकायांस्वयंप्रभुस्तदिनकास्यात्तर्कं च॥ श्रीपतिः॥ दर्शविधिं मासमुशंति
चांद्रं सौरं ऋतिं तथा च वरादः॥ सौरेण वत्सरामासाश्चांद्रेणतिथयः स्मृताः॥ सा
वनेदिवसः त्रोक्तव्यवहारायसूरिभिः॥ विवाहादौ स्मृतसौरो यज्ञादौसाव
नोमतः॥ वार्षिकेपिंडकार्येचमासचांद्रमसोमतः नेष्टःपौषोमृगयुजि ॥५॥
रवावादित्यश्चित्रवीणेश्याश्रुश्चैत्रोप्यजसद्चरेनास्करेसुंदरीणां॥ मांडव्यैः
स्मृतश्चुनफलः— स्यापिकिंनोपयेमेमीनेपिस्यादविकृतफलःफाल्गुनस्य

घसंगात् पौषेनेष्टःपरंचोमृगयुजिमकरस्थेत्रवीणेःदृश्यश्चैत्र्यदिषोषः
आदृतःततःचैत्रोपि॥ अजसद्चरेनास्करेसुंदरीणांचारुःमेषसंयोगेरवौ
स्त्रीणांमनोदरोन्नवति॥ मकरसंयोगात्पौषःश्रेष्टः॥ पुनर्मेषसंयोगात्चैत्रो
पिश्रेष्टः॥ तथाजपयामो॥ अस्यफाल्गुनस्यत्रसंगात्मीनोप्यवैकृतफलस्यात्
संकुर्णफलोभवति॥ किंत्वतस्यमांडव्यैर्मुनिभिः स्मृतश्चुनफलस्यकथि
तश्रेष्टफलस्यात्संकुर्णफलोभवति॥ किंत्वतस्यमांडव्यैर्मुनिभिः स्मृत
श्चुनफलस्यकथितश्रेष्टफलस्याफाल्गुनयोगेमीनोनादृतोप्यादृतः ऋषीन

निंद्यो यदि फाल्गुनेस्यादजस्कचैत्राषगतोननिंद्यः।मधाश्रितोद्वावपिवर्ज्यनीया
वित्यादिवाचामियमेवयुक्तिः मुनिनिरुक्तं।ऊषोमीनोननिंद्यः।यदिफाल्गु
नेस्यात्।अजोमेषःवैत्राषगतोननिंद्यःतपसेमासिमानोपिग्राह्यः।चैत्राषेमे
षस्थेष्टःमधाश्रितोद्वावपिवर्ज्यनीयो।इतिआदिवाचायनमेवयुक्तिः।कापि
रात्रिसंयोगात्असौयोग्योपियोग्यःस्यात्।कापिमासस्संयोगादरात्रिवर्ज्य
नीयोप्यादृतः प्रायःसौरंमासमिष्टंविवादेतत्किंचांद्रमासमाऊःफलेन।।५२।।
तस्मात्सम्यक्तत्फलाप्तिरस्तदेकोसौरोमासःकेवलःकिंचिदूनः प्रायो

बाऊक्ष्येनउद्वाहेसौरंसंक्रांतिमासंश्रेष्ठंनवेतितःफलेनचांद्रंमासंमासंदर्शा
वधिंकथमाऊः।तस्मात्तदेकोसौरश्चांद्रमसौरेकोसंयोगेसम्यक्कृष्णांतन्त्वा
वाप्तिस्तस्मात्फलाप्तिः।सौरोमासःकेवलएकःकिंन्यूनोनवति योषि
तांगुरुपतंगगोचरेशोभनेनिगदितःकरग्रहे।अष्टवर्गीविधिनातदत्ययेस्थ
शुद्धिमपरेनृणांजगुः योषितांस्त्रीणांगुरुपेतंगगोचरेशोभनेकरग्रहेनिगदितः
कथितः।तदत्ययेतस्यगोचरशुद्धयेत्रभावेत्रअष्टवर्गीविधिनात्रअष्टवर्गीशुद्धापाप
ग्रहःमहोत्सवेकथितः।तयात्रअपरेकेचननृणांपुरुषाणांसूर्यशुद्धिंजगुः त्र

ष्टवर्गफलमेवज्ञातकेनास्तिकिंपरिणयेपिमुख्यता॥ सत्यमुद्वहनऊन्मत्ता स्त्रियो
न्यथामुनिभिरेवसस्मरे अष्टवर्गफलंज्ञातकेएवपरिणयेपिविवाहेपित्रस्या
ष्टकवर्गस्यमुख्यतांकिंनजानति॥सत्यंउद्वहनऊन्मत्ता स्त्रियोऽन्यथाभिज्ञता
नेदंमुनिभिरेवसस्मरेतमेवनेदमाह॥ क्रूरमिष्टममनिष्टमिष्टंसज्ञमं
शुभमुन्नतिजन्मनि॥नियमुद्वहनरीतिरित्यसावत्रगोचरपथोरथोऽतः जन्म
निक्रूरयहंअष्टमंअनिष्टं अनिष्टफलदंउन्नति॥तथाइष्टदंसौम्ययदंसज्ञमंशु॥५॥
भदंनिगदितं॥उक्तंच॥पुंसंतिशुभाभावानमूर्त्यादीन्घ्नंतिसंस्थिताःपापाःसौम्याः

षष्टरिस्थाःसर्वेनिष्टव्ययाष्टमगाःइयमीदृग्नीउद्वहनरीतिर्नविवाहेदेवेपरीत्यं॥
अष्टमाःक्रूराःशुभाःसज्ञमाःसौम्याःअशुभाः॥उक्तंतथा॥आयष्टसज्ञाष्टमसंस्थो
नानुनानुतनयोशुभदोस्तः॥इतिवचनात्॥तथाचोक्तं॥त्याज्यालग्नेऽब्धयोमंद
नूषष्टशुक्रेऽलग्नपाःरंध्रेचंद्रदयःपंचसर्वेस्त्रिबुद्यूनगोसमौ॥इत्यादिवाच्याद्वे
दःप्रदर्शितः॥इतिकारणादत्रविवाहेगोचरपथोगोचरमार्गःरथोऽतः॥इयंत्र॥
सिद्धपद्धतिः

चक्रस्यार्द्धाविचंद्रात्तत्क्रमेणक्रूरशुभक्रूरेश्वक्रमित्यामनंति॥तत्रोढायाः

सुनुवः स्वैरिणीवेन्नामत्युच्चैर्वैश्वक्रवचित्तदर्शनैः चक्रस्यत्रैर्द्व्याग्विनोगेचं
द्रात्मकेणक्रूरक्रूरैः चक्रमितियोगमामनंति॥तत्रोढायाःतत्रयोकुढायाःपरि
णीतायाःसुनुवोर्गनायाःचित्तहरणैःस्वैरिणीचक्रवत्नाम्यति तनुनि
मीलनगैःक्रुरसुनाभ्यांजइतियोगःदृढनावधूः॥सगुणालानवतीनवती
गितैःप्रियमनोयमनोसुखविभ्रमा तनुनिमीलनगैःमूर्त्यष्टमस्थैःक्रुरा ॥५४॥
क्रुरैःअष्टमेअसुनैःध्वजइतियोगःदृढयोगेकृतोदृढनापरिणीतावधूःसुगु
णालानवतीसतीइंगितैश्चेष्टितैःप्रियमनोयमनोसुखविभ्रमानवति

अखिलकेंद्रगतैःखलखेचरैर्नवतिवापिरिद्वार्पितपुस्करा॥युवतिरुझित
कांतगृहागृहेजनयतःक्रुरतेकुरतोस्रवान् अखिलकेंद्रगतैःकेंद्रच
तुष्टयेखलखेचरैःक्रूरग्रहैर्वापिनामयोगेनवतिदृढयोगेअर्पितापुंस्कराऽ
तोद्वाद्युवतिउझितेकांतगृहासतीजनयतःपितृगृहेक्रुरतोस्रवानूऊस्रि
तस्राष्टस्थोस्रवानूक्रुरतोपितृगृहेउर्क्षदरवैरद्वानिर्गमयति गगन
तोयतपस्तुसुनैर्गृहैर्गदनिर्यमस्रोंस्वलत्यसौ॥धनयशोनियशोनितनु
श्रियांपरिणयेनपयोरुहच्छुषां गगनतोयतपस्तुदशमचतुर्थनवमे

षुशुनाशुनैश्चरैर्दिःखंवनामयोगंगदतिःत्रसौयोगःअरंडखंस्खलयतिःमयो
रुद्दच॥ऋषांपद्मसदृशांस्त्रीणांपरिणयेनपाणिग्रहेणनऽखंस्फुरयंतिःकी
दृशोनांधनयत्नोःधनयत्नसानयेनत्नोचितातनुश्रीर्दृदलक्ष्मीर्यासांताश्रिया
नासां एकादशेऊऽरवीरविजःसपत्नेविज्ञेविधेतपसित्नोरवेषनत्नश्रश
श्वेत्न॥श्रीवत्सएषसुखेखयत्यपिरूपरिक्तांसौभाग्यभोगनरत्नंगितरंगितांगी
लग्नादेकादशेस्थानेऊऽरविनवतःरविजःज्ञानिःखेटेभवतिविज्ञेस्था ॥५५॥
नेविधुश्चंऽःतथापिनवमेत्नोषानत्नश्वराश्चेत्नत्नवियुःएषःश्रीवत्संज्ञोयोगः

विवादेरूपरिक्तामपिस्त्रियांसुखयतिःकिंत्नूतांसौभाग्यंभोगनरस्यथानंगीर
चनातयारंगितंत्नूषितेमंगंयस्यसातां सौम्यामूर्त्तैस्वांत्यराशावसौम्याःऊ
र्यायोगंकार्मुकंकन्यकास्मिन्॥हत्वाकांतंकांतवेषाविषाद्यैर्वेश्यारामंरंरमीति
स्वरीत्या सौम्याग्रहाःमूर्त्तैभवंतित्रसौम्याःक्रूराःस्वांतराशौद्वितीयद्वादश
राशौभवंतितेकार्मुकयोगंऊर्युःतेनतस्मिन्योगेऊढाकंन्यकाकांतवेषा
सतीनर्दवेषाधारिणीसतीविषाद्यैःकांतंहत्वावेश्यारामंयथाभवतीतथावेश्या
वेश्यावद्रतिरमणंयत्रत्रथवेश्याश्चारामक्रीडायत्रतत्नूस्वरीत्यायास्वेच्छया

रंरमीति अत्यर्थं क्रीडां करोति सूनौ शुक्रः सांगिरागौररश्मिर्डश्चिकोस्यादं
गनाभुजमश्वेत्रा आनंदोयं सुंदरी सांऽसौख्यात्रानंदं वंशयोविस्तृणाति
सांगिरासयुक्शुक्रः सूनौपंचमे नवतिगौररश्मिश्चंऽडश्चिकोतृतीयस्था
नूचेत्रांगनासुजमः कंन्यालग्नंनवेत्रा अयंआनंदाख्योयोगःतनूद्दयोगे
ऽतोऽहासुंदरीपरिणीतास्त्रीसांऽसौख्यासतीबऽलासौख्यासतीवंशयोऽ ॥५६॥
२ वंश नकभवेद्योः आनंदंविस्तारयति व्ययेरिपुद्विबुकेषुवक्रशुक्रः द्यूनगि
सुतैःक्रमन्नःकुठारएषः॥ इहविहरतिसंऽतस्ववंशाविटपटलेपटलेषि

तानिसारा व्ययेरिपुद्विबुकेषुद्वादशषष्टचतुर्थेषुनीचनागवक्रानिनिः
क्रमन्नःयथासंख्यंस्थितैः॥ व्ययेवक्रःषष्टेशुक्रःचतुर्थेनास्करिःएषकुठारयोगः
इहयोगेसंऽतस्ववंशासतीविटपटलेलंपटसमूहेविहरतिक्रीडांकरोतिक
थंचूतेपटलेषितानिसारोयस्याःसा रविकविरविजेंऽनिःक्रमेणव्ययध
नषष्टनिधनेषुकर्मणएषः॥ इहविदितकरग्रहांग्रहणिभ्रमतिनुऽिष्यतयापरव्य
तानि रविकविरविजेंऽनिःक्रमेणव्ययधनषष्टनिधनेषुस्थितैःरविर्व्ययेक
विःशुक्रःद्वितीयेवक्रानिःषष्टेंऽनिधनेएषःकूर्मोगोगःइहयोगेविदितंकरग्र

ह्यहतोद्वाहानुज्ञिप्ततयाकिंकरीविनपरःशतानिगृह्णीन्नमतिसिवकतयाचक्रु
निगृह्णीन्नमति॥परञ्चतोस्तुविज्ञेयाएषांसख्यान्नातात्परा नवपरिन
वविक्रमैःक्रमेणद्यमणिमहीसुतसौरिभिःसनाथैः॥परिणमतिदलेंडरिंडमुख्याः
कुलयुगलेधृतधूर्यतांविधास्यन् नवपरिनवविक्रमैःएकादशषष्ठ
तृतीयैःक्रमेणसंख्यद्यमणिमहीसुतसौरिभिःसनाथैर्युक्तैःनवैरविषष्ठनीमः
तृतीयैर्ग्रहैरेवंसमयेदलेंडनामयोगाःइंडमुख्याःऊमार्याःकुलयुगलेधृति ॥५७॥
धूर्यतांविधास्यन्परिणमतिकन्यायाःवंन्नाडयोडधारधोरियत्यंकर्तुंकाम

न्नाविर्भवति व्ययनिधनतनुषुमंदचंद्ररुणैरेर्मुन्नलंज्ञुर्भुनींडः॥
इंदुहस्मिकुलांतकेकुमारीकुलमारीनहीकापिकार्यसिद्धिः व्ययनिध
नतनुषुद्वादशाष्टमन्नूर्तिषुमंदचंद्ररुणैरेर्मुनींडःमुन्नलंनामयोगंज्ञुः।
व्ययेमंदःअष्टमचंद्रःमूर्तौमःएवंमुन्नलोन्नवतिःइंदुयोगेहस्मिकुलांतके
परिणीताकुमारीकुलमारीनवतिकापिकार्यसिद्धिर्नस्यान् तनुनवन्न
वगैःक्रमेणयोगेबुधविबुधाचिंतयंगुनिर्गडःस्यात्॥इंदुयुवतिरंहुताश
हार्यान्चितरतिदेवतदेवतत्परावा तनुनवन्नवगैःक्रमेणबुधविबु

र्चितपंशुनिःअग्निनैःमूर्द्धाबुधःनवमेगुरुःएकादशेनिनिःएवंगन्ननामयो
गःस्यात्रहयोगेऊढयुवतित्रहंकृतासतीअहंकारिणीसतीगृहार्थान्नद्विजेभ्यो
वितरतिक्रिन्नृताःदैवतदैवतत्पराःदेवदेवश्नःपुनःदेवदेवाःब्राह्मणाःसूर्यो
विषयेतत्पराःनिष्क्रियपरायणास्यात्

चिरंजीवांजीवःकविरविरलानंगसुभगांमृगांकोवीपुत्रीयमयु ॥५८॥
वतिपार्श्वगयनींनाबुधोनर्तनंकांमृगदृशमनीलांशनिरपित्रयीमूर्त्तीमूर्तीसू
नि१ जतिनिष्क्रियास्त्रादिंधनं तथातन्वादिनवनेषुग्रहाणांस्थित्वाफलान्याहापाणि

ग्रहणेलग्नेजीवगुरुमूर्त्तीवर्त्तमानःकंन्यांचिरंजीवांदीर्घायुषींसृजतिकरोतिकु
विःशुक्रःअविरलानंगसुभगांकरोतिनिरंतरकामेनसौभाग्ययुतांकरोतिमृ
गांकोवीपुत्रीचंद्रोमौमूर्त्तीवर्त्तमानोकंन्यायमयुवतिपार्श्वगयनींयमक
लग्नसमीपवर्त्तिनींसृजतेःगतप्राणांऊरुतोबुधोलग्नेनर्तनींक्रियपरायणांक
न्यांविधत्तेशनिरपिलग्नेमृगदृशांनारीअनीलांउच्यतेतनोतित्रयीमूर्त्तिः
स्थितःसूर्यःमूर्त्तीवर्त्तमानःस्त्रियानिष्क्रियांस्त्रादिनिधनंमरणंकरोति
नितांतंधनंधनेसितसितांभुजीवेद्रुजारुजादहनदस्युनिर्विधुरतांधरा

नंदनः॥सुतेष्वपि मित्रं पंचमस्थितश्चंद्रः स्त्रियं सदृङ्नर्गतां जनयति
दृष्टनीनांपतिः॥ मित्रमित्रांशुनीचेऽजाधनेस्थितः कन्यांनितांतधनिनीं
त्रितीयेनधनवंतीकरोति॥धराननंदनोमोचित्तेरुजारुजादहनदस्थ॥
स्निरोगास्मितस्करेःविधुरंचिकरांविधत्तेऽत्रकीलजः स्त्रीनिःकन्यांमलिनमू॥
र्त्तिंकरोति॥किंबहुनिष्टांसुतेष्वपिमित्रंस्तोकंपचतीतिमित्रंपचां॥त्रितीयेपणी ॥५॥
मित्यर्थः॥तथाद्यूतिनांपतिःश्रीसूर्यः स्त्रियंसदृङ्नर्गतांसदैवदरिद्रणींजनय
ति इनस्त्रीनीसधनांहृजेवधुंतनुधनांसचिवःसुभगांस्त्रीं॥सुद्यूतिनींकु

रुतःकुजसोमजोनयतिदेवरंदेवरिश्वनीः इनस्त्रीनीसहृजेस्थितोहृतीयस्था
नेवर्त्तमानोस्त्रियःसधनवतींकुरुतःसचिवोगुरुःतनुधनांस्वल्पवित्तांकरु
तोस्त्रीचंद्रःसुभगांभाग्यवतींकरोति॥कुजसोमजोबुधनीमोसहृजेसुद्यूति
नींकुरुतःदेवरिपूपनीःशुक्रःदेवरिश्वनूदैत्यान्नउपनयतिव्रतयुक्तान्करो
तिदेवश्वनीःसहृजेवधूदेवरिनयतिसक्तांकरोति दारिद्रंरविरवनीसु
तोवरांगव्याघ्रातंगुरुन्नयेजेऽजाःप्रसूतां॥बालेबुःप्रियवियुतिंस्त्रीनिस्तनां
नःशून्यत्वंसृजतिसुवेसुवासिनीनां रविःश्रीसूर्यःसुवेचतुर्थेनृणांदा

रिष्टंकुरुते। अवनीसुतःकुजःवरांगव्याघातंस्मरभिंदिरपीडांविद्धेगुरुःमृगु
जेंडजाःघस्मुर्वदिन्नंति। अबुश्चंडःचउर्थेवरंक्षियंयुवतींकरोति। क्षियायुवतीर्यस्य
सतांन्नानिश्चउर्थेसुवासिनीनांस्तनांनःशून्यूर्वस्रजति। शून्यपयोरहितत्वंकरोति।
स्तनयोर्ऊर्ध्वंनजायते सत्पुत्रामसुरसुरेज्यसोमपुत्राःपुत्रारिरविरसुतवज्रां
जेंरेंड्। शोकार्त्तामवनिसुतःसुतेत्रसौरिःसंतानेसततरुजंस्रजेद्वकुमारी ॥६॥
सुतेपंचमस्थानेअसुरसुरेज्यसोमपुत्राःस्त्रियंसत्पुत्रांऊर्ध्वंशोननाःपुत्राःय
स्याःसातारविःपंचमेस्त्रियंपुत्रारिंऊरुतेपुत्राःअरयोयस्याःसातांहिडिंड्श्चं

ड्वधुधुंअसुतवज्रांसुतव्यतिरिक्तवज्रावंन्यावसविनींकुरुते। अवनिसुतोनी
मःशोकार्त्तांविधत्तेसौरिःस्नानेश्वरःकुमारीसंतानेप्रसवसमयेसततरुजंस्रुति
रोगपीडांस्रजति विधुर्निधनमिंड्जःपरन्नयंजयंन्नानुमान्कुजःकुत्सलं
मर्कन्नूर्विगतवैरितोवैरिगः॥ रिपुत्वमुन्नानसमंसहचरेणचारुस्तुवांव्यनक्ति
वचसांपतिःपतिमजातन्नत्रुष्कतिं विधुश्चंद्रेवैरिगःषष्टःनिधनंविना
न्नांकरोति।डंड्जोबुधःपरन्नयंन्नत्रुसाध्वसंनकुरुते।न्नानुमान्श्रीसूर्यःषष्टो
न्नयंजनयति।कुजोनीमःषष्टेकुन्नलंकरोति॥ अर्कन्नूःन्नानिःषष्टोविगतवै

रितांगतश्चतुर्थांकरोतिउच्चनाशेशुक्रःषष्ठःसहचरेणनर्त्तासमरिपुचमाया
दयतिचारुभ्रुवांअंगनानांवचसांपतिर्गुरुःस्त्रीणांपतिंअजातशत्रुंकुरुते
शत्रोर्मध्येयंनष्टेणेति बुधोवंध्यांमिंडःपरिचितसपत्नीपरिनवांगलज
र्नांपंगुःपरनररतांदानवगुरुः॥अचीरामस्तिकोऽपिरुरमरसेवावासनिनींदि
वादेयस्त्रियमितिरजस्कांजनयति अस्तिसद्मस्थानेबुधकन्यांवंध्या ॥६१॥
करोतिमंडश्चंडःपरिचितसपत्नीपरिनवांपरिचितःघाताःसपत्न्याःपरिनवो
यथासातांपंगुःस्त्रीनिःस्त्रियंगलज्जनींकुरुते॥गलज्जनीयस्याःसातांदानवगुरुः

शुक्रःसद्मेपरनररतांकरोतिपरपुरुषसक्तांसृजतिअर्कोऽस्तिअचीरांअ
पुत्रांकरोतिगुरुर्वाचस्पतिःअस्तिस्त्रियांअमरसेवावासनिनींदेवतानक्ति
सक्तांवनस्त्रियुवतिनिरंतरंदेवज्ञामेवकुरुतेतथाविवादेमहियोमंग
लां॥सद्मेस्त्रियांअतिरजस्कांवकुरुजमनींजनयतीं॥स्वल्पैरहोनिर्मुक्तं
कुरजःप्राप्नोति सितसितकिरणेज्यामृत्कवेमृत्कवेश्मनेन्येवरतरसायुः
संपदेसूर्यसौरी॥नवतिपतिदारीरंध्रहृद्रिपुयोऽष्टमोगृहमुखीनांय
श्मणेक्षोणिजन्मा सितसितकिरणेज्याःशुक्रचंद्रगुरुःरवःमृत्कवेश्म

न्यष्टमस्थानेमृत्युर्वेनवंतिारविश्चानीत्र्यनवरतरसायुःसंपदेनिरंतरंसंनोगा
र्थंपुनःसंपन्नेयेनवतःरौहिणेयोबुधःपतिश्चारीरेनर्हदेहेऽहन्नवति।
क्षोणिजन्मानोमोनिधनस्थःबुद्दिणःपद्मुखीनांकमलवदनानांस्त्रीणांयदी
४य क्ष्मणेक्षयरोगोनवति न्नाद्मिसुतगुरुशुक्राःसांऽसौनाग्यलीलांरसलह
रिकांतःस्वांतकेलिंकुमारी॥रविरविसुतवक्राःकैतवाक्रांतशीलांतपसि ॥६॥
उहिनरश्मिस्त्रीसवित्रीकरोति न्नाद्मितयुरुशुक्राःसाऽसौनाग्यलीला
रसलहरिकांतस्वांतकेलिंकुमारीकुरुतेासांऽेवऽकुलोयःसौनाग्यलीला

रसःतेनलहरिनाकांतस्वांतकेलिक्रीडायायासांतांारविरविसुतवक्राःनवमे
स्थिताःकन्यांकैतवाक्रांतशीलांकैतवेनकपटेनत्र्याक्रांतंशीलंस्वभावोयस्याः
सातांतपसिनवमेउहिनरश्मिश्चंऽःस्त्रियस्त्रीसवित्रीकंन्याजननींकरोति
न्नानिरनियमशौचांकंन्याकामन्यकार्यैर्विधुरतिविधुरांगीत्र्याकिंनीवो
म्निवक्त्रःरचयतिरविरुग्रांकोविदःकार्मणास्त्रमविहतसुहृत्स्त्रीमालि
नीमार्यशुक्रो व्योम्निदृश्यमेत्रानिकन्यान्त्रनियमस्त्रीशौचांकरोतिात्र
विद्यमानंनियमशौचंयस्याःसाविधुश्चंऽःत्र्यन्यकार्यैःत्रतिविधुरांगीत्र

तिन्नयेनविधुरंकदर्शितेमंगंत्रीरंयस्याःसातां।वक्त्रोन्मोःव्योन्निदन्नमेत्रावि
नींकरोतिउक्तंच॥दन्नमधामगतेधरणीसुतेसहजगेन्नगुरुरविजेऽतिगे॥न
नयत्नुकृदयितानुजगामिनीपिबतिसामदिरांगुरुदृक्नचेन्न॥१॥इतिविवा
हपटले॥ ॥रविर्दन्नमेऽर्यांउत्कटकलहकारिणीरचयतिकरोति।कोवि
दोबुधःकामिणंज्ञांवन्नीकरणविद्याकुन्नलांऊरुतो।आर्यशुक्रोदन्नमेत्रवि
क्तसुन्नतस्त्रीमालिनींजनयति एकादन्नेदन्नगतांशुमुखाःसुखानि
रत्नांबरऽविणनोगनरोन्मुखानि॥पाणिग्रहेददतिदीर्घदन्नांग्रहेंद्राःसर्वे

पिसर्वनवनेषुबलानिकिंचिन्न एकादन्नेनवनेदन्नगतांशुमुखाःस्त्री
सूर्यचन्नतयोग्रहेंद्राःपाणिग्रहेदीर्घदन्नांस्त्रीणांरत्नांबरऽविणनोगनरो
न्मुखानिरत्नानिजातोजातोयुद्धेष्टंतद्रत्नमन्निधीयते।त्रैबरंवस्त्रोऽविणं
धनंनोगस्यनरोनोगनरःतैर्युक्तानिसुखानियच्छंति।सर्वेपिग्रहाःस
र्वनवनेषुत्रबलाःबलहीनाःकिंचिन्नदिन्नंति व्ययेशुनाःसद्व्ययक
र्त्रिनांत्रानिःसुरुचिंहिमरुचिर्थवंचितां॥अदक्षिणावयवरुजंकुजोरवि
रुपयत्यतिरुचिरामपिस्त्रियं व्ययेद्यदन्नेशुनाःग्रहाःसद्व्ययकर्त्रि

नांसघृतेनकन्निर्तांत्रल्यङ्व्यांऊरुतोन्नानिःसुरुचिंमद्यपानासक्तांतनोतिहि
हिमरुचिश्चंडःअर्थवचितांतनोति।ऊजोऽदन्नेअदक्षिणावयवरुजंअदक्ष
णावयवेषुचामांगेषुरुकूपीडायस्याःसातीं॥अथनयारविर्दद्नेअतिरुचि
रामपिस्त्रियांविरूपयतिविरूपांकरोति इतिमुनिजनमतनुवितर्कि
पतिग्रहचरश्चचरेऽमुदकंपरिविगयौणेविन्नेषमन्नेषंफलमिदमन्नो
षमनुजितेरेखां इतिमुनिजनमतमुनिजनैःसंमतंअतनुवितनके
बऊचिचारंपतिग्रहचरक्षेचरेऽमुंसकलनवनस्तुग्रहोत्यनंअन्नेषंविन्नेषंविग

णाय्यसमयंफलंवक्यांकिंचा॥अनुजितेरेषंअपरित्यक्तरेषंअन्नेषमनुजितेरे
षंपाठः।अहंअखिलंअवकथंकथितमित्यर्थः॥

षट्त्रायेश्चशुनाशुनायनिधनघ्नां
त्यवर्जंपरेआर्यार्थंपुन्नामीतौन्नानिरवीनंगायतन्नापरे॥क्रूरघ्नवृतान्वि
तेन्नान्वितनूअस्तेसितद्वौन्नाबलग्नेसोमसिताधियाहिपिसितःसंड
विनिष्टांन्नायः एवंविधेमयूषमांसलःसंज्ञेन्नाशुनःविंस
कृणांअतुर्यकार्यकेऽगःचतुर्थलग्नवर्ज्यमन्यकेऽगतःअपरंविंशु

रुत्स्वसौख्यवर्गयुक्तःसुहृदामित्रेणशुभवर्गेणचदृष्टःएवंरूपःस्त्रीशु
भलक्षणवति स्त्रीजातिनय
यसिताभ्यांनंदनश्चुभाभ्यांजनयतिजीवइत्येषजीवि॥ असु
रगुरुभ्यांस्त्रावरोइत्यशुक्रेविजयतिइशुक्रंतंचजीवंतमाहुः स्त्री
जातिनयसिताभ्यांनंदनश्चैयोगोस्तःबुधेनंदःशुक्रेनष्टःउभाभ्यांजाताभ्यां ॥द्वि॥
जनइतियोगःजीवेगुरौतनौजातेसतिएषजीवनामयोगः॥ असुरगुरु
गुरुभ्यांमित्राभ्यांस्त्रावरयोगः॥ तथाइत्यशुक्रेलग्नस्थेविजयतिःतंवि

जयंशुक्रंशुक्रहितंजीवंतमाहुः इतिशुक्रेनष्टलयोगाःसप्तसप्त
र्षिमुख्यैर्मुनिभिरभिहितास्तेजन्मजात्रास्वपिस्युः॥ नजतियुवतिरभिन्न
पत्नीमंतिनीत्वंग्रहयुतिबलयोगादैन्यरोधार्यमास्मिन् सप्तसप्तर्षि
मुख्यैःमुनिभिःसप्तनंदाद्यायःशुभफलयोगाःअभिहिताःउक्ताःनंदा
नष्टाजयास्त्रावराविजयाजीवंतातथाएतेयोगाःजन्मयात्रास्वपिस्युः॥
जन्मजौयात्रामपिशुभानवंतिएभिर्योगैर्युवतिःनृपस्त्रीमंतिनीत्वंन
वतिःअस्मिन्योगेग्रहयुतिबलयोगात्वाऽन्नराधर्यग्रहयुतेबलयो

गात्उत्तरंउत्तरंत्रधिकाधिकंफलं दिनकररुधिराभ्यांव्यालपातालचक्रौ
क्षयर्क्षतरविपुत्रेसिंहकेयेतमस्का॥तनुगृहयुजिकेतावंतकस्तेषुत्रोक्तव्य
सनविधननाम्निस्तप्यतेपंकजाक्षी दिनकररुधिराभ्यांस्तूर्यनौमाभ्यो
तनुस्थाभ्यांव्यालपातालचक्रौयथासंख्यंभवतःरविपुत्रेत्रनौलग्नस्थिक्षय
र्क्षतियोगः॥सिंहकेयरहौतमोयोगः॥केतौतनुगृहयुजिमूर्त्तिस्थेत्रंतकइति॥ ॥६६॥
एतेषुऊर्योगेषुपंकजाक्षीयुवतिःस्त्रीकव्यसननिर्धनताम्निस्तप्यते तनु
उद्दिनमरीच्योरंगनाखेटदृष्टोचरगृहगतयोःस्यातांकांतयुग्मंकुमार्याः॥त्र

तिदिन्नि बलिनश्चेत्यायिनोयुग्मइंदवशुभदृग्युतेकन्यकाबन्यका
म्या॥ तनुउद्दिनमरीच्योःलग्नचंद्रयोःसतोचरभवनेवर्त्तमानेयोसतोःत्रं
गनाखेटदृष्टोःस्त्रीग्रहदृग्निसतिकांतयुग्मंस्यात्॥चेत्यदियायिनोग्रहाब
लिनःबलयुक्ताश्चिदिन्निकेंद्रस्थःशुभदृष्टिंक्रूरदृष्टिंउपैतिग्रोइंदो
चंद्रेयुग्मेहिखनावेवर्त्तमानाकंन्याश्चन्यकाम्याश्चन्येरन्निलज्झिणीयाभव
तिःश्चन्येःकाम्यतेश्चन्यकाम्या नरप्रियानीरजलोचनानांनरगृहेरुक्ल
टकांतिवर्यिः॥सौनारीनृणांचित्तदरास्वनोगैनारीनभोगैबलस्थालिन्नि

स्तु नरग्रहैःपुरुषग्रहैःउत्कटकांतिवर्यैःसद्भिःनीरजलोचनानांस्त्रीणांन
रोमन्नांप्रियःवल्लभोभवतिनारीनभोगैःस्त्रीग्रहैःबलग्नालिनिःनारीस्व
भोगैन्नणांपुरुषाणांचिन्नद्रावल्लभोभवति पतिरस्तपतिर्विरोचनःस्व
सुरस्तत्समदामदग्रहः॥अबलाबलिनोदिनांत्यमीसदृशांतेषसुभुनंशुभं
क्रमात् अस्तपतिरस्तस्वामिपतिर्ज्ञेयः॥विरोचनःश्रीसूर्यःस्वसुरःतस्य
मदाग्रहःमदनग्रहशुक्रःअमीग्रहाःसुहृशांकरग्रहेअबलाबलरहिताः
तेषुपत्न्यादिषुअशुभंदिशंतितथाबलिनःसबलाःक्रमात्शुभंदिशंति॥

॥दृश॥

उच्चंच॥स्वसुरःसद्मकिरणःस्वर्क्षेयुनंदनोविनिर्दिष्टःदोरागमार्यकुल
सेनीमित्रपतिःपतिस्त्रीणां॥एतेनीचस्थितेरस्तगतेःअशुभनीचगैरिति
अन्निसूर्यसुतावनीसुतेररिनीचास्तगतेःकरग्रहे॥अपितन्चधिपेनतप्यते
निरपत्योनिर्धनंनितंबिनी अन्निसूर्यसुतावनीसुतेःकरग्रहेपाणिग्र
हणसमयेअरिनीचास्तगतेःनितंबिनीस्त्रीनियतंनिश्चितंनिरपत्याअपत्य
रहितासनीतल्लधिपेनापिपित्राप्तितप्यते कवेस्तृतीयस्थशुभेषुरेषाल
ग्नंनभस्त्रीनभनन्निभोमा॥तद्भुयेसौरिरपीतिरीतिर्जनेषुजागर्तिरियंकु

तस्या कवेः शुक्रस्य तृतीयस्थेषु रेषा तृतीयशुक्रो रेषां ददाति तथा सौमो
नग्नस्त्रीलग्ननवनवांशकिनीं कुर्वन्नपि नंगदः कथितः तद्वत्
था वयेऽदन्नो सौरिः शनिरपि नग्नं युक्तः जनेषु दृश्यं कुतस्त्रारीतिजो गत्वा
लोकांतरे दृश्यं युक्तिकुतः समागताः तन्नज्ञायते उन्नागुरुरिंडनंदनः
शनिजामित्रगणपतापरुन्॥नवपंचमकेंद्रमित्रनघणयीपुष्टिदृग्विधुस्ट
शनू उन्नानशुक्रःगुरुर्दृष्टस्यतिरंडनंदनोबुधःषष्टदृग्सकलदृष्ट्या ॥दि॥
विधुंस्टशनूचंडपश्यन्सन्शनिनश्यंस्तूजामित्रेसन्नमगछंतीतिशनि

जामित्रकौगाःशनिजामित्रगाश्चनेपापाश्चनेषांतापुदोषंदरंतीति॥उक्तंचाह्
रिजदिवसचंडासन्नमक्रूरदोषःक्षयस्थदमरज्ज्यःसोमपुत्रःसितोवाउदयद्
बुकधर्मव्योमस्थालयस्थोयदिचसकलदृष्ट्यालोकयेच्छीघ्ररश्मिः किंचतः
नवपंचमकेंद्रमित्रनवनेवस्थिः हिमरश्मिनवांशकास्थलोयदिखेटः
क्रूतिसायकांशकेत्रयमन्यगुणैर्नहीयतेनिचवैरणुपसर्गचडंबरः॥हिम
रश्मिनवांशकास्थचंडनवांशकास्थखलखेटःक्रूरग्रहःयदिशरसायकांश
केपंचपंचाशत्तमेनवांशकेपपन्नवतिःत्रयंउपसर्गडंबरोमहानुपद्रवःस्क

सदोषःनिविडैरपिबऊनिरप्यन्यैर्गुणैर्नहन्यते॥अयंदोषःसर्वथात्याज्यएव॥
उक्तंच॥श्रीपतिः॥नवांशादिंडनाक्रांतात्रयुःपंचात्रदंशकोग्रहन्योयद्यसौदो
षोनगुणैरपिहन्यते मोद्याःग्निषिदग्धबीजवत्योगाःकेपिन्नरीरधारिणः॥
दृढगूढफलोदयापरेपर्णाकीर्णऊनात्रारान्निवत् केपियोगाःन्नरीरध
रिणःअघत्यक्षापिन्निःस्विदग्धबीजवन्मोद्या॥निष्फलास्युःयथाग्निदग्धं
बीजंनिफलंनवतिनपरोरतितथातेपिपरेकेचनदृढगूढफलोदयाःस्यु ॥६९॥
दृढोगाढःअविनात्रीगूढःवलोदयोयेषांते॥किंवत्पर्णाकीर्णऊनात्रारान्नि

वत्यथापर्णैस्त्रिणैःआकीर्णःआच्छादितोवह्निरग्निःगूढोपिअगटीभवति
इतियःग्रतिकूलकारकग्रहनावांन्नानवेत्रादृष्टिभिः॥तन्चादिफलेषुदत्तदृ
कूसघात्रोत्यवर्तंसतांसतां॥ इत्यमुनाघकारेणयोदैवज्ञःग्रतिकूलका
रकग्रहनावांन्नानवेत्रादृष्टिभिःशुभकारकग्रहाणांनावांन्नेषुत्रारोपितदृ
ष्टिःतन्चादिफलेषुलग्नादिफलेषुदत्तदृकृतन्चादिफलदृत्रांभवति॥अत्रसौ
ग्रहःकस्मिन्भावेकस्मिन्नंन्नेशतिविचार्यतन्चादिफलेषुदत्तदृष्टिःसज्जो
तिर्विन्सत्रवर्तंसतांघात्रोति

उल्लिख्य सामुद्रिकलक्षणानि वरःकुमारी दृणुयान्नमित्तैः॥एवंकुमा वरम
प्युदकेनघृतधारंनिरधारिधारैः वरःकुमारीदृणुयात्तैलमित्तैः॥राऊना
दिनिःविलिख्यासामुद्रिकलक्षणानिउल्लिख्यादवमुक्तपकारेणकुमारीवरमपि
दृणुतोवरस्यापिलक्षणानिविलिखानियतःकारणात्उदकंउत्तरफलंपरीणाम
फलंधारैःऊत्तरैरकधारंएकेनैवपकारेणननिरधारिननिश्चयेलतसंशयेफ॥७०॥
स्तंतदानवतिायदाबद्वाःपकाराःविलोक्यंते स्वप्नोनिमित्तंराऊनःस्व
कर्मशरीरमागंउकमऊतानि॥दोषानिचारग्रहचारकालाःकाम्यानिचैवं

विविधःफलाद्याः फलाद्याफलनिश्चयःएवंवक्ष्यमाणयुक्तविविधेनाना
पकारतमेवपकारमाह॥स्वप्नःस्वप्नावस्थायांमनुष्यानुपपद्यतितेनतादृक्
फलंचिंत्यंत्रतावस्थानचउष्टयमस्तिजाग्रदवस्थास्वप्नावस्थासुषुप्तावस्था
उरीयावस्थाचेतितत्रस्वप्नावस्थायांआत्मानाडीन्निर्गत्यनवेदेहंनिर्माय
सर्वदःपमाणवायुनारक्तूतेषुतेषुपदेशेषुनानाविषयानुभूत्वान्युयःस्वश
रीरेपविशतितायानिमित्तंचझुरादिस्फुरणंराकुनायथा॥लाटाखंउनंचाषा
नांदर्शनंमंगलपदंशरीरमागंउस्वकर्मनिमित्तंचझुरादिस्फुरणंकर्मि

ऋतुनानिदिव्यनोमांतरिक्षाणितथानिचारयद्चारकाण्यनिचिंत्याःअपरंत्व
काम्यानिअनिलषनियानिवेस्वनिएवंनानाफलमागीः चाङ्कर्मबीजंस
लीयानिलोवीसंस्कारवत्कर्मविधीयमानंनोषायपोषायचतस्यैतस्मात्स
दासदाचारवतांनदानिः चाङ्कर्मनंघाचीनंशुभाशुभंकर्मबीजवत्यथा
विधीयमानंकर्मसलिलानिलोवीसंस्कारवत्चाङ्कनकर्मबीजसमानअनिल ॥७॥
वाउवीसंस्कारदूषेउनउल्यतस्यचाङ्कर्मणःनोषायपोषायनवति॥तस्माद्धेतोः
सदासदाचारवतांनित्यंसुकृतीनांनदानिविरूपंकदापिनस्यात् फलेय

दिचाङ्कनमेवकर्मरूपाद्यपायेषुपरःप्रयत्नः॥श्रुतिस्मृतिभ्यांपिनृणांनिषधा
विध्यात्मकेकर्मणिकिंनिषिणा केचनकथयंतिसांघ्रीनूकर्मणाकृतेन
किंचाकृमेवघमाणं॥यदिचाङ्कनमेवफलतितनूरूपाद्यपायेषुपरःप्रयत्नतः
किंदेवेनएवंहिसर्वंसमेति॥यदिदेवमेवघमाणंततःश्रुतिस्मृतिभ्यांनि
षेधविध्यात्मकेकर्मणिकिंनिषिणाकथमादरपरा॥अयंनिषेधःनस्नानमाचरेदु
ष्कानानुरोनमहानिशिनवशोनिःसदाजस्रंनाविज्ञातेजलाशये॥स्नानंदा
नंजपोहोमोदेवतानांचपूजनं॥वेश्वदेवातिथेयास्यःकर्मणिदिनेदि

ने॥एतदिदैवमेवसकलंततोविधिनिषेधैकथंस्यतो॥तयोर्द्वयमपिसघमाणंत
थायास्यदत्यन्यः॥यथाह्येकेनचक्रेणरथस्यनिर्गतिर्नवेत्॥एवंपुरुषकारेणवि
नादैवंनसिध्यति॥अतोदैवेसर्वमपिविवादपदलोकंसर्वसमीचीनंमत्वा
यथोदितंकार्यं छायांविधेर्ध्रुवमङ्गमालामालोकयेद्योनचमाङ्गचन्द्रं
॥खंडंपदंयस्यचकर्दमादौकक्षेचतोमज्जतिचांबुचुंबी वरपरीक्षणाय
युक्तिमाह॥योनवःविधेःछायांनचालोकयेत्॥निशायांचंद्रेद्योतिस्वप्नइ ॥७२॥
तिनपश्यतितथायोध्रुवंनन्नसिअङ्गमालांचनलोकयेत्॥नचमाङ्गचन्द्रं

पश्यति॥अपरंकर्षमादौखंडंपदंनवतिरज्जसिपंकेचपदंङ्गुर्णनदृश्य
ते॥यस्यकक्षेवनंचतःप्रतितःअंबुचुंबीसन्मज्जतिनरतिउक्तंच॥
अरुंधतीध्रुवंचैवविलोस्त्रीणिपश्यन्तिच॥आयुर्हीनानपश्यंतिचतुर्थंमाङ्गमं
उलं॥अरुंधतीनवेत्तज्ञीकाध्रुवंनासाचकृत्तिका॥कवोर्मध्येविलुपदं
तारिकामाङ्गमंडलं उरःपुरःसुध्यतियस्यचांङ्गनमांतितिस्त्रोंगुलयंश्च
वक्त्रे॥स्नातस्यमूर्ध्न्यधिधूम्रवर्त्मीविलीयतेरक्तमुखःखगोवा यस्य
आंङ्गुरोङ्गदयंन्नेरीरत्पुरःङ्गुर्वंसुध्यतियायातिस्त्रोंगुलयोवक्त्रेमुखेन

मांतितथायस्यास्नातस्यसतःमूर्ध्न्यपिधूम्रवल्लीःनिसरंति॥ वाग्यथवारिक्रमु
रवःकाकोमूर्धिविलियते॥शिरसिउपविशति॥ नाकीर्णकर्णःशृणुयाच्च
घोषंयोवासुश्लोकोपिधृतिंनधत्ते॥निश्रीरकस्मात्सुरतांचसुश्रीःसशःस्वयं
यानपियोप्यकस्मात् आकीर्णकर्णःपिहितकर्णःसन्नुद्घोषंजठराग्निशब्दं
नशृणुयात्॥तथाचस्मृतिः॥योवासुश्लोकोपिधृतिंनधत्ते॥योकस्मात्सहसा
निःश्रीकःतथासुतरांश्रीःअत्यर्थंसशोभनाकारणंविनाऽरुचिरोपिविरू ॥७३॥
पोभवति॥अकस्मात्स्वयंयानस्वयंलोपिसशोभनवति॥सहसाऽदर्बलोपि

मत्तोभवति अतीवश्लक्ष्णंबहुचात्यहेतोरतीतसात्म्यःसदसत्यहृद्वि॥
अप्यंगुलिक्रांतविलोचनांतोनमेचकंचंडकमीक्षतियः॥यःअहेतोःकार
णंविनाअतीवश्लक्ष्णंअल्पंअथबहुधनंअतिस्निग्धं॥अल्पसुभगोभवति॥
बहुनक्षणेअल्पंस्निग्धंतथाचतयासहसाचहृद्यौअतीवसात्म्यौ॥यस्य
सात्म्यंविपरीतंभवति॥सत्कर्त्तासत्करोति॥असत्कर्त्तासोभनंकरोति
॥तथायःअंगुलीक्रांतविलोचनामपिमेचकंनानावर्णंचंडंनेक्षते
१८ मध्येललाटंवेणिबंधधारीनचाणिकांपन्नपतियःकलावी॥अहेतुकं

यःस्रावगंधिगात्रंसर्वत्रसीमंतिनमूर्ध्वोवा यस्यमध्येललाटंललाटस्य
मध्येमणिर्भवंधश्रीसन्नलिकांकलाचीनपत्रपतिायःस्रहेतुकंकारणं
विनास्रावगंधिगात्रोभवतिावासर्वत्रसीमंतिनमूर्ध्वोभवतिासर्वतःके
शामध्येसीमंतःपतंति अपिक्षरद्भेमनखःशरीरात्सद्यःस्रवद्भामवि
लोचनोवा॥निरीक्षतेसत्वममानुषंयोविस्रस्तनासानयनश्रुतिर्वा यः
शरीरात्क्षरत्रोमनखोभवतिायस्यशरीरात्रोमनखास्यपतंतिावास्रव
द्भामविलोचनोभवति॥यश्चस्रामानुरवंसत्वंरोरुंजीवंपिशाचादिनिरीक्ष ॥७४॥

तो॥अथविस्रस्तनासानयनश्रुतिर्भवति। स्राक्षिप्यमाणोदिक्षिदक्षि
णस्यांजागर्त्तियानेविकृतिःस्वरादौ॥निदिष्टदिष्टांतमुमुकुमार्योनार्योप्र
दानायवरंवृणीरन् यःस्वरादौयानेनिविष्टःविकृतोविकारीविकृतमू
र्त्तिर्दक्षिणस्यांदिशिस्राक्षिप्यमाणोजागर्त्तिस्रार्योमहांतःनार्योप्रदानाय
स्रमुनेदिष्टदिष्टांतंप्रत्यासन्नमरणंवरंवृणीरन्नानांगीकुर्वंति छाया
निरीक्ष्यक्षयमंतरिक्षंपन्नगान्वयोनिश्चलनेत्रपातः॥मुन्मान्मसच्छायमिह
स्वकायंपश्येत्सनश्चैश्चत्रविकृतोविकाराः यःछायांनिरीक्ष्यक्ष

णमंतरिक्षंपश्यन्नश्नन्नाम्रच्छायांश्नुवान्नसमानंस्वकायंआत्मदेहंनपश्ये
त्सनरोपेन्। विनाग्रामायातियोविजनौसत्यांक्वचित्कुतःनिष्ठीवनेत्रपातः
पदक्षिणावर्त्तशरीररोमाहृषःस्वःफेननिलमूत्रपातः॥नात्यल्पयाग्नि
र्मनसागनीरोधीरोन्नतारंनरुचिर्यशस्वी कंन्यापदानायएवंविधो
नरोग्राह्यःकिलक्षणःपदक्षिणा॰सृष्टिक्रमेणदेहरोमाःतथाहृस्वनःफेन्नि
निलमूत्रपातः॥अपरंनात्यल्पाग्निः॥अपरंमनसागनिरः॥धीरोन्नतारंन ॥७५॥
रुचिः॥अपरंयशस्वीकीर्त्तिमान् स्निग्धेक्षणोबभ्रुवदंतकेशोयुवा

सुवासाःपरिवीतचेष्टः॥नस्त्रीमुखोनिःपनशांतिमूर्त्तिर्नचातिरुक्षेक्षणा
तारुरोवा॥ किंलक्षणःस्निग्धेक्षणोबभ्रुनखदंतकेशः॥तथायुवात
रुणः॥त्रिगुणाधिकवर्षायनदेयाकंन्याबुधैः॥किंसुवासाःशोभनवस्त्रोतथाप
रिवीतचेष्टः॥तथानस्त्रीमुखः॥नाऽक्रूरमुखोऽपरंत्रनिःपनशांतंमूर्त्तिः॥
शोभनशांतदेहः॥अपरंनचातिरुक्षः॥अत्यर्थंरुक्षनेत्रोनारकः ओ
विज्ञचारीस्थचिरंगितज्ञोमहांश्चिद्वस्थाननबाऊचक्षाः॥सर्वेपिसत्राऽऊ
मानऊलीनःकंन्यापदानायनरोनरोगी कंन्यापदानायसुवेऊलक्ष

णोः नीरोगस्त्रीधिकारीस्यात्किंतूत्तः॥अचिंतचारी॥तथाशुचिः॥अंगीतद्दः॥घा
वीपेनलोकानांमनोनिर्घायवित्॥अपरंमहांक्रिवक्षाः॥तथाऋतिवान्॥
तथानरोगी॥उक्तंच॥एतैरेवगुणैर्युक्तःसवर्णःश्रोत्रियोवरः॥यत्नात्परीक्षितः
पुंस्त्रियुवाधीमान्जनप्रियः
तोष्टीष्टयुकरचरणाऽस्वरुक्षात्रकेशीनिःशौचारोमशांगीऽरुक्कुटिलच ॥७६॥
क्रूरसच्छद्मदृष्टिः॥वामावर्तीविशालोन्नतविकरचलल्ललाटास्टशं
तीनीवीमंत्यांगुलिश्यामनियतबहुभुक्गेहनीगेहनीरुक् एवंवि

धागेहिनीगेहिनीरुक्व्याधिर्ईर्ष्याकिंलक्षणास्मश्रुरोमोन्नतोष्टीतथा
ष्टयुकरचरणातथाऽस्वरुक्षात्रकेशी॥अपरंनिःशौचा॥शौचरहितातथा
रुक्षा॥अपरंवामावर्तीविशालोन्नता॥अंत्यांगुलीश्यांउवीनस्टशंती एवंवि
धागेहिनीजंगमोव्याधिः यास्त्रिकुललाटोदरलंबिनीस्यात्सांकांतकां
तानुजतातद्दंत्री॥नितंबिनीस्वस्यनितंबयुग्यादृश्यात्पतिंदीर्घगलाकुल
घ्री यास्त्रीनितंबिनीस्त्रिकुललाटोदरलंबिनीसाकांतकांतानुज
तातद्दंत्रीस्यात्॥गुल्फलंबेनकांतंहंतिललाटलंबिनीकांतानुजंदेवरं

हुंति।उदरलंबिनीतांतंपितरंहुंति॥तथास्वल्पनितंबयुग्यापतिंहुयात्।त
यादीर्घगलाऊलघ्नीऊलघ्नीभवति।उत्कंच॥यस्यास्त्रिणिपलंबानिललाट
उदरंस्फिजं॥साचमारयतेत्रीणिदेवरंश्वसुरंपतिं।सामुद्रिके निश्वा
तिरुस्वाधमिनोपुरंध्रीग्रायेणतत्रापिदृश्युत्कचंड॥कपोलकूपादृसिते
घशीलाकुक्षीदरीडःखदरीडरात्मा पुरंध्रीस्त्रीधमिनोश्रीवायां ॥७७॥
अतिहस्वानिस्वभावति।तत्रश्रीवायांअतिदृश्युअतिविशालाग्रायेण
उत्कंडास्यात्।अपरंदृसितेषुकपोलकूपास्यात्॥तथाकुक्षीदरीडरात्मडः

स्वकरीकृष्टनिधानंभवति रेखानिरंगुष्टतलेंगनानांपुंस्त्रीप्रसूति
र्विकलास्त्रिकानिः॥अछिन्नभिन्नानिरखंडमायुःखंडंतदन्यानिरमूनि
रन्याः अंगनानांअंगुष्टतलेरेखानिःपुंस्त्रीप्रसूतिर्भवति।कीदृशी
निःविपुलास्त्रिकानिः।विपुत्रापुत्रप्रसूति।अल्पानिःस्त्रीप्रसवः।तानि
रेखानिअछिन्नानिःअखंडंपूर्णंआयुःअपत्यानांभवति।अस्यास्त्रियः
अमूनिःरेखानिःतदन्यानिःछिन्नभिन्नानिःअखंडमायुर्नभवति॥
एकातिर्यक्तर्जनीयातिरेखातर्जन्यंगुष्टांतरालंतदन्या॥तेद्वेस्यातामा

युरैश्वर्यरेखेतसौंदर्यमुदरखेतयोःस्यात् एकास्त्रियंकुतर्जनीयातित
दन्याएकाअंगुष्ठांतरालंयातितेरेखेआयुरैश्वर्यरेखेस्यातांयातियंकेत
र्जन्यभिमुखीसाआयुरैश्वर्यरेखायामध्यस्थासाऐश्वर्यरेखातयोःरेख
योःसौंदर्यतयोःआयुरैश्वर्ययोःसौंदर्यंस्यात्॥ऐश्वर्यरेखायामध्येवं
ऐश्वर्यरेखाग्निरेखरेणमूलात्नुनक्तियासौपिट्टवंग्नरेखा॥नीरंध्रबंधा ॥१७॥
यगृहबंधनायवंहीयसीवंग्नविवर्द्धनाय मूलात्मणिबंधान्यासौपिट्टवं
ग्नरेखाग्निरेखरेणयुनक्ति॥ऐश्वर्यरेखायाःग्निरेखरेणाग्रेणसदंगुष्ठतर्जन्यंत

रालेयोगंघ्रान्नीतिसानीरंध्रंबंधायगृहंबंध्यायनवतीसारढामिकालिताक
लत्रसंयोगायनवति॥तयावंहीयसीबऊलंवंग्नविवर्द्धनायनवति क
निष्टिकाजीवतिरेखयोःस्यात्मध्येमिथःकांतकलत्ररेखा॥अपत्यरीत्याक
रेनेपरस्मिन्नवंतिसामाउलवर्गरेखा कनिष्टिकाजीवतिरेखयो
स्यात्मध्येमिथःकांतकलत्ररेखा॥अप आयुरेखायामध्येयारेखासामि
थःपरस्परंकांतकलत्ररेखास्यात्॥स्त्रियःकांतरेखापुंसःकलत्ररेखा॥ता
वतीभिःरेखाभिःस्यात्॥तथाअपस्मिन्करेभमणिबंधकनिष्टिकायामे

ध्येविनागेकरनःस्यात्तत्रयोरेखासाऽपत्यरीत्याकथिता॥ अपत्यप्रकारेण
सामाऽउलवगरिरेखानवंतिताःसोदररेखाज्ञातव्या॥ करनेरेखासंख्याःसहो
दराऽनवेयुः अनामिकामूलविन्यूषणंस्यात्पुण्यस्यरेखातदवाप्तिहेतुः॥
निःसीमसीमंतितपंचसारेखाकैसोईरेखानकरोतिराज्यं अनामिका
मूलविन्यूषणयापुण्यरेखासातदवाप्तिहेतुर्नवंति॥तथाःनिःसीमसीमंति ॥७॥
तपंचसारेखाऊर्ध्वरेखाकस्यराज्यंनकरोति॥मणिबंधादंधादंगुलीपर्यंतंऊ
र्ध्वरेखासंज्ञणऊर्ध्वरेखाप्राज्यंराज्यंनुनक्ति अरुक्षगंभीरमनोहरास्निः

रेखास्निरंतमधुपिंगलास्निः॥नचातिबकीस्निरेखामवामेषंगेषुपुंस्त्रीफलयोः
स्फुटत्वं अवामवामेषुअंगुष्टपुंसादिदक्षिणांगेषुस्त्रीणांवामांगेषुए
वंविधास्निरेखास्निःपुंस्त्रीफलयोःस्फुटत्वंनिर्णांतत्वंप्रकटत्वंनिर्दर्शय॥
कथनीयंकिंअरुक्षगंअंतर्मध्येमधुपिंगलास्निःतथानअतिबकीस्निः॥
नाल्पास्निः सरोजश्रीवृक्षध्वजगजतिमिस्वस्तिकलग्नस्तगादर्शछत्रांऊ
र्ध्वाऊलिस्नंगारगिरिस्निःरथश्चस्त्रीवृक्षव्यजनयवयूपघंटास्निर्न
रानार्यैराज्यंदधतिपदपाणिपद्मस्निः एतैःपदपाणिपद्मस्निःक

रस्त्रैर्नरनार्यश्चराज्यंदधति।एतैर्वैः।तान्येवलक्षणान्याह॥सरोजः श्रीचक्षुः।ध
जःगजःतिमिः।स्तंभःकलशः।स्वस्तिकःस्वादरी।छत्रःअंकुशःऊलिखः।नृंगारःगि
रिश्चिः।तथारथश्चश्रीवृक्षःव्यंजनयवयूपचन्द्रतिमिः॥लक्षणैर्महासौख्य
भाजोभवंति अर्चितंवचसमुन्नतंमनोनिर्विघ्नोषविघ्नोदंविघ्नांपतिः॥
अस्तिचेदथपराभुखीमतिर्लक्षणैःकिमपरैर्नयोषितां चेद्भवेद्यदि ॥८०॥
एवमस्तितदान्ययोषितामपरैर्लक्षणैःकिंकिंतत्रार्चितंसर्वमानितंव
चनंतयाजन्नतंगंभीरंसयोनःसहस्रंकल्यचिंतितंअपरंवपुःनारीरं

ग्रांनिर्विघ्नोषसुखदंस्वभावेनसवनयनसौख्यपदं॥अन्यद्यदिअथप
राभुखीधर्मनिरतामतिरस्ति॥ततोलक्षणैर्विनापिसुखंकिरेवसर्वका
र्यसिद्धिःस्यात्॥एवंसामुद्रिकलक्षणान्युक्तानिकन्यावरयोर्वरणनिमि
त्तान्यभिधत्ते वरस्यकन्याचरणेवरेणोऽर्चयेद्दक्षिणेवेष्टितस्या॥
अदक्षिणंचेष्टितमिष्टमाऊस्त्रीयोःऊमारीचरणाद्वयंचेत् यदि
ऊमारीवरंचरणयातृतदावरदक्षिणंअदक्षिणंचेष्टंवामपक्षेचेष्टांऊवं
तीतयोःकन्यावरयोःरष्टमनिष्टफलेपदमाऊः शुभोगतिर्दक्षिणो

ष्टाऊमारीयत्रकार्यणी॥ अदक्षिणंयत्रतत्रवरयेनांवुवूषेति यत्रवर
णेऊमारीकार्यिणीवरंवरयत्री॥तदाप्नुनोगतिदक्षिणाअष्टा॥यत्रवरःकंन्या
मेनांवुवूषति॥तत्रअदक्षिणावामाअष्टा आरोप्याक्षतइरितेगण
पतिंपत्रस्थादिपात्रेअनेःसन्मार्जन्यवचेष्टित्रयुवतयस्तिस्रःसकंन्यानिक्षि
॥निर्यातारजकादिवेश्मसुकरेरक्षतामान्यर्चितांयांवाचंश्रृणयुस्तदर्थ ॥८॥
सदृशीसिद्धिःकिलोपश्रुतौ अक्षतइरितेःपत्रस्थादिपात्रेआढका
दिपात्रेसन्मार्जनीयुक्तेगणपतिआरोप्यतिस्त्रोयुवतयःसकंन्याःकंन्यास

दिताःनिशिरात्रौगणेशांअर्चितंइजितंकरेदत्तेक्षत्वानिर्यताःसत्यःरजका
दिवेश्मसुकारुदीनांगृहेषुयांवाचंश्रृणयुःकिलशतिसत्येउपश्रुतौतदर्थ
सदृशीसिद्धिर्वक्त्वा॥कार्यारंभेअनेनपरिणाउपश्रुतिरितिलोकितास
त्यंनाषयति॥उक्तंच॥रजकांत्यगृहेयउक्तंबालकैरपि॥तत्तथैवपरिज्ञे
यंसदालोकैरुपश्रुतौ॥इतिग्रंथांतरे॥उक्तंच॥परिनाषायांपलैःषोडश
भिःप्रस्थंघस्रेश्चतुर्भिराढकः॥चतुर्भिराढकैर्द्रोणोमानमेवंघकीर्त्तितं
श्रुतित्रिरुर्वसुवह्निमैत्रविश्वानिलद्वैर्वरणंऊमार्यां॥तद्यात्र

मन्येननुवेतसापियदाचिरेयुःस्वऊलऊमार्याः स्मृतित्रिइर्वावसुवक्रि
मैत्रविश्वानिलब्धेःऊमार्यावरणैकार्यामरणेइर्वात्रयंधनिष्टाऽऽति
का।अनुराधाउत्तराषाढा।स्वातिाएतैःस्वऊलऊमार्याःनिजऊलोऽवाःसा
धवःनिष्टाःयदाचरेयुःयदाचरंतिाऽनुयेतसापिानत्रवमन्येमनसापित
न्नविगणयेत्।उकंच॥धनिष्टाऽतिकामैत्रवैश्वावैल्लवमारुतैइर्वात्रये ॥८२॥
णनिर्दिष्टंकन्यायावरणंबुधे॥कंन्यात्रदानमेकेविवाहउल्यंवदंतिका
लज्ञाःलग्नंविनावसिष्टंप्राहुर्मुनिनारदश्चैवं वेदिकांविरचयेत्

यथानथास्यादियंत्रविज्ञातःत्रदक्षिणे॥स्कर्जनाश्रययवोन्निवर्णिकाघणवत्रि
दिवसेसुनाऽतः। वेदिकांचतुरिकांतथारचयेत्।यथाइयंत्रविज्ञातःत्र
दक्षिणेस्यात्रवेत्रंऊर्वेतःविवाहेचेदीवरुणत्रतिष्टामात्रालयंमंगलमं
थनंच॥एतानिपंचऊरुतेसमोव्यंनाकूगृहन्निनानिर्गमदक्षिणेचागृह॥
निर्गमवामेचवसोद्वारंचवेदिकांकार्यांविवाहेविऽक्रिगृहेवेइर्वदक्षि
णे।यदिपश्चिमतोद्वारंतथादक्षिणएवच॥विवाहेवेदिकाकार्यागृहनिर्ग
मदक्षिणे।इत्यादिनिगृह्यकारिकायांजनाश्रयजवोन्निवर्णिकाविवाहा

तूत्रयतः ऊर्ध्वषट्नवत्रिदिवसेषुनस्युः॥ उक्तंच॥ वर्णिकेषडभेविघ्नंऊर्ध्वेनव
यत्नाकरे॥ त्रितीयंनवमंषष्ठंनोद्वाहेवाग्निनंशुभं कन्यकोक्तविधिवत्स
लोमजाङ्गजनंसयुवतिःसमाचरेत्॥ घ्नंतिवाशुभमविघ्नमानतामाहयङ्
ऊलकर्मशांतयः अत्रविवाहमहोत्सवेकंन्यायुवतीसहितासतीवि
धिवद्शास्त्रोक्तविधिनापुलोमजाङ्गजनंसमाचरेत्यतःकारणादाहय ॥८॥
ङ्गऊलकर्मशांतयःआनताःसत्यःअविघ्नंयथानवतिःअशुभंघ्नंतिगौर्यादि
माहङ्गजनंऊलदेवताचर्चितानमस्कृतासतीनिर्विघ्नंयथानवतिविघ्नं

रामयतिःङ्गज्यङ्गाव्यतिक्रमोनकार्यः॥ उक्तंच॥ त्रङ्गाव्यत्रङ्ग्युतेङ्गज्य
ङ्गाव्यतिक्रमः॥ तत्रत्रीणिघवर्षंतेऽर्निङ्गंमरणंध्रुवं
कर्मायस्तूनुसहजस्मरगोमृगांकःस्त्रीपुंससंगमयु
तायदिजीवदृष्टः॥ स्वङ्गाणिशुक्रान्निदृष्टयुतानिकंन्यालङ्घ्यावधूग
दृक्काणिनवांशकाःस्युः मृगांकस्त्वंडःवधूवरप्राप्तिपत्रनिमित्तैका
लैकमर्यस्तूनुसहजस्मरगःकर्मदनामांत्रयोस्तूनुःपसहजंऽस्मरः
एतेषामन्यमतमेतेषुस्थितःजीवदृष्टःसन्पुंस्त्रीसंगमंजीतानवास्त्रीपु

रुषयोः संगमं करापयति। स्वर्क्षाणि शोभनानि यद्धिष्ण्यानि शुक्रशनिदृष्टयुता
निकन्यालक्षैनवंति॥ अथवा स्वर्क्षाणि निजर्क्षाणि वा॥ अथवा वधूगृह ८२
दृक्काणनवांशकाः शनिशुक्रयुताः वधूत्रासाय स्युः युग्मर्क्षगौशनि
स्थितोद्विपदांगनांशेस्यातांतदाद्विपिशुनौतनुमीक्षमाणौ॥ नारीनवांशसु॥
दितंस्वचराःपरेपिस्त्रीणर्क्षगाविलसदुज्वलवीर्यभाजः युग्मर्क्षनौस ॥८४
मस्थैराशिस्थौद्विपदांगनांशेवर्तमानेतनुलग्नंरक्षमाणौतथाद्विकथितौ
भवतः॥ तथापरेपिरवचराः अन्येग्रहाः लग्नेउदितंनारीनवांशंस्त्रीग्रहनव

स्वेः

लवंसस्त्रीणर्क्षगाः स्त्रीराशिस्थाःपश्यंति॥ तदापिवधूत्रासेनभवति॥ अपरं
किंभूताः॥ विलसदुज्वलवीर्यभाजः॥ विलसत्प्रोस्फुरत्तेजउज्ज्वलंवीर्यंभजंति
एवंनरानरदृक्काणनवांशदृष्टिपुंस्वेचरैरुपनयंतिनिवर्तनीनांयास्त्रिगिवा
बालकपशुदृष्टतीतिंस्यात्तत्रभक्षणेतडतडतथैववधूवरस्य एवम्
मुनाघकारणपुस्वेचरैःपुरुषग्रहैनवदृक्काणनवांशदृष्टिनिवर्तनीनांस्त्री
णांनराउपनयंतिवरघातिर्भवतिघ्रभक्षणेयस्त्रिगेबालचेष्टितंभवेत्
चन्द्रोदयादमतिरोचिषिषण्मतिस्थेमूर्त्तौचउर्यमदनस्तत्रचावनेयेवस्तु

स्तयोरशुभसंगतयो नरस्यनान्नः क्रमान्मुनिसहमुनिसंमितइष्ट त्रयोदया
त्रष्टिछालग्नात्त्रमृतिरिषिचंद्रषट्चत्रतिस्थिमूर्त्तौचतुर्थमदनस्टशचाव ८२
मौमौसमानित्रत्रसमयेत्रविनेयनोमेमदनस्टस्थिसप्तमस्थिसतितथातच
स्तयोःमुनिसंमितेष्टनात्रस्यात् जामित्रगोबुधसितौविधवामसाध्वीसो
॥८५॥ रिःकुजःसहजमीज्यबुधौधनाढ्यौ॥दीर्घायुषौवपुषिसुत्रसवांत्रसूतौस्त्रीजात ॥८
कोक्रमविलंस्वलुचिंत्यमस्मिन् जामित्रगोसप्तमस्थौविधुसितौस्त्रियं ॥८५
विधवांकुरुतःसौरिःस्वानिःसप्तमेत्रसाध्वीङ्गारितांकुरुतेकुजोनीमःसरु

जांरोगार्त्तांकुरुतेतथाईज्यबुधौवपुषिलग्नेदीर्घायुषौविधवांगुरुसोम्यौच
सूतौपुत्रभवनेसुत्रसवांसुपुत्रांकुरुतःतथापरंविवाहसमयेसकलंस्त्रीजा
तकौतुकंचिंत्यं मतिथिवारफलानिपदेपदेविरचितानिपरैरपिनोचिरं
सकलकर्मसुयस्तडपक्रमःसहविवाहभएषुवैभेदिने मतिथिवारफला
निपरैराचार्यैःपदेपदेस्वस्वनेस्वस्वनेविरचितानिःस्तिकारणात्मयातानिऊचि
रेनोक्तानितथासकलकर्मसुचालीयपर्यटैस्वाद्यमोदकादिषुमंडपादिकर
णेषुचयेतडपक्रमःविवाहार्थंघारंभःसशुभेदिनेविवाहनक्षत्रेएकार्थःउक्तं

च॥ खंडनंदलमंडपोतथावेदिवर्णकयवारकादिकं॥तन्निमित्तमिदृयतेवाद
कंसंविधेयमिदृतद्विवाहनैः घायोविवाहपटलंतटलंबमानेस्तंबोपमं
नसहृतेनचचालनानि॥हृंदावनेपरमतातपपीड्यमानहृंदावनेउरमतामिह
सस्मितश्रीः घायोबाहुल्येनविवाहपटलंदर्नेस्तंबोपमंनदीतटेलंबमानो
योहृर्नेस्तंबेनउपमीयतेऽतोनयचालनानिनसहृतेऽतःकारणात्रत्रती ॥८६
वविचारंविधायघन्हृतंचालनंकंपनंक्षमतेऽपुनःसस्मितश्रीःसतांमतिःश्रीः
बुद्धिःसंपत्॥हृहृंदावनेरमतांकिंन्हृतं॥हृंदावनंपरमतातपप्रीड्यमानं॥हृंदा

नेऽन्यत्रापिऽतपेनपीड्यमानस्यजनस्यहृक्षहृर्णीवनंरक्षुकंतापग्रामकं
भवति॥तथाहृदमपिविवाहृहृंदावनेमतांनरावपनांतरंसुखकरंजायते
ऋऋक्षूरक्षाज्जमहर्षिवंशेविश्वावतंसःऋतितत्ववेदी॥औदीच्यचारित्रपथप्रवेशेजैनाहृनो
याज्ञिकचक्रवर्त्ती॥नरज्जमहर्षिवंशेविश्वावतंसेचाज्ञिकचक्रवर्त्तीजनाहृ
र्नोसज्ञोन्हृत्वाकिंन्हृतः॥ऋतितत्ववेदीऋतेर्वेदस्यतत्वंसासारंवेत्तिजानाती
ऋतेऽउदीच्यचा॰उदीच्यज्ञातेयचारित्रंसदाचारस्तत्पथिवर्त्तते॥

च॥खंडनंदखमंडपोतथोवेदिवर्णकयवारकादिकं।तन्निमित्तमिहयत्नवादं
कंसंविधेयमिहतद्विवाहज्ञैः घायोविवाहपटलंतटलंबमानैस्तंबोपमं
नसहतेनचचालनानि॥हंदावनेपरमतातपपीड्यमानहंदावनेउरमतामिह
सस्मितश्रीः घायोबाहुल्येनविवाहपटलंदन्तैस्तंबोपमंनदीतटेलंबमानो
योदन्तिस्तंबेनउपमीयते।अतोनयचालनानिनसहते।अतःकारणात्स्रती ॥८६
वविचारंविधायघन्तुंचालनंकंपनंक्षमते।उपुनःसस्मितश्रीःसतांमतिःश्रीः
बुद्धिःसंपत्।हंदावनेरमतांकिन्नुतं।हंदावनंपरमतातपपीड्यमानं।हंदा

नेअन्यत्रापिआतपेनपीड्यमानस्यजनस्यहरुदर्णवनंरुजंतापनामकं
भवति।तथाइदमपिविवाहहंदावनेमतांनरांतपनांतरंसुखकरंजायते
अन्नशूरराजमह
र्षिवंशेविश्वावतंसःऋतिनत्वेवेदी॥औदीच्यचारित्रपथघवैनीजनाहृदो
याद्विकचक्रवर्त्ती॥नरजमहर्षिवंशेविश्वावतंसेचाद्विकचक्रवर्त्तीजनाहृद
देनोसज्ञोन्नत्।किंन्नुतः।ऋतिनत्वेवेदीऋतेर्वेदस्यतत्वंसासारंवेत्तिजानातीति
ऋतेोउदीच्यचा०उदीच्यज्ञातेयचारित्रंसदाचारस्तत्पथिवर्त्तते॥

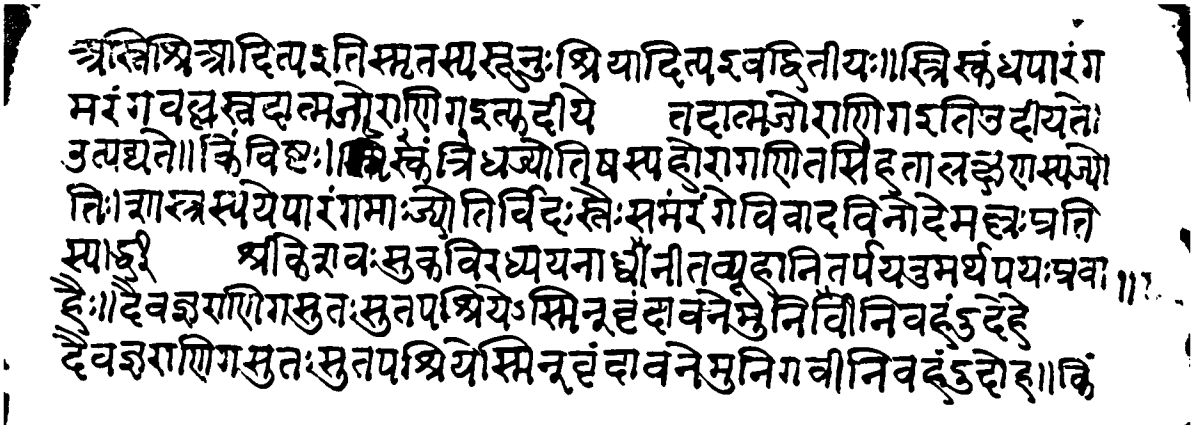

श्रस्त्रिस्त्रिश्रादित्यश्रतिस्मृतस्यसूनुःश्रियादित्यश्रवह्नितीयः॥स्त्रिस्कंधपारंग
मरंगवल्लस्त्रदात्मजोराणिगश्रत्कदीये तदात्मजोराणिगश्रतिउदीयते॥
उत्यद्यते॥किंविशः॥स्त्रिस्कंत्रिधज्योतिषस्यहोरागणितस्त्रिहतालक्षणस्यजो
तिःशास्त्रस्यपारंगामःज्योतिर्विदःस्त्रिःसमरंगेविवादविनोदेमस्त्रःघति
स्याद्धी श्रकिंश्रवःसुकविरध्ययनाधीनीतव्यूहानितर्पयत्रमर्थपयःघवा॥
हैः॥दैवज्ञराणिगसुतःसुतपस्त्रियेस्मिन्नूदंदावनेमुनिगवीनिवदंडदेहे
दैवज्ञराणिगसुतःसुतपस्त्रियेस्मिन्नूदंदावनेमुनिगवीनिवदंडदेह॥किं

कर्णुःश्रध्ययनाधीनीतव्यूहानिपरसमूहान्श्रर्थपयःघवाहैस्तर्पयितःश्र
र्थपयोऽध्यस्यघवाहस्तिरध्येहणामर्थेमुनिर्गौःघधेनुस्तस्तोर्थसारमेवपयो
ऽध्यवान् श्रबुद्धिधियःकियत्याप्यदःपदगनीरमधीरस्त्रिरंस्यते॥
विदत्रशास्त्रविदस्त्रिदमेकदास्मृतिगतंरसनासुनिवस्यति यस्यपद
षस्यधीर्बुधिःबकुदत्रनिनघवर्त्तीतास्यास्यबुद्धेःधीःबुधिःश्रदःत्रा
दगनीरिमपदगनीस्त्रंकियत्रतिउल्कात्रस्त्रिरंस्यते॥विरमंप्राप्नुवंति
विद्वदत्रशास्त्रविदःविमलनिरवद्यशास्त्रइस्यइदंदंदावनेंएकदा